

Zsinagógát neveztek el Domán István zcl. főrabbiról

A meghívó Totha Péter Joel vezető tábori főrabbitól érkezett a Tábori Rabbínatus zsinagógájának névadó-ünnepségére s a kapcsolódó emléktábla felavatására. A szándék az, hogy ilyen módon is őrizzék prof. dr. Domán István főrabbi áldott emlékét. Megindító, gondolatokat ébresztő, emlékeket idéző, remekül szerve-

templomról. Rajongásig szeretett közösségéről, munkatársairól, nyugalmának időszakáról, amikor hosszú évtizedek némasága után magyar anyanyelvünkbe ültette át – könyvek formájában – a talmud eszmevilágát, gondolatait, textusát.

Schöner Alfréd hozzátette: Rabbini-
kus munkájának integráns része

soha nem járt nagy mellénnyel, pedig megtehetné volna. (...) Ez az egy, ami hiányozni fog a táblából és a tábla mögött: Domán Pista, az ember. Tehát mi, akik kortársai lehetünk egy pár évig, ezért vagyunk, hogy az embert egy kicsit továbbadjuk. A tudása, a művei megmaradnak az örökkévalóságnak. Domán Pista addig marad meg, amíg beszélgetünk róla. Beszélgetésünk róla sokat!

Totha Péter Joel, a HM Tábori Rabbínatusának vezető főrabija többek között ezt mondta: *Rabbim, tanítóm volt, és még nem beszéltem a legfontosabbról, amikor barátok letünk. Ez észrevétlenül történt, valahogy úgy, ahogy átfordul a tavasz a nyárba, egyszer csak ott van minden, ugyanaz, mint ami előtte volt, de mégis más, több. Láttam, ahogy beszélt, írt, tanított, láttam és hallottam imádkozni, tórárt olvasni. Csodálatos volt, ahogy a megilát olvasta, igazi talmudista volt, tudós, aki szerintem nem mindig kapta meg a neki járó, őt megillető tiszteletet.*

A beszédekert követően felavatták az emléktáblát, majd felhangzott Fekete László Kél málé ráchámimja és a közös kádás.

A hatalmas Könyvtárteremben a HM helyettes államtitkára, Erdélyi

Totha Péter Joel a Mestere iránti hálából kezdeményezte a kegyeletes eseményt

zett eseménynek volt részese, aki ott lehetett. Az utcai szintnél néhány lépcsővel lejjebb lévő zsinagóga padsorai percek alatt megteltek, s akiknek nem jutott hely, távolabbról hallgatták az emlékező beszédekert.

A szónokokon kívül mások mellett megjelent Heisler András, a Mazsihisz elnöke, Kunos Péter, a BZSH-Mazsihisz ügyvezető igazgatója, vallási vezetők, rabbik: Kardos Péter, Darvas István, Fináli Gábor, Veró Tamás; kántorok, köztük Kardos László; Gordon Gábor, az Élet Mene-
nete Alapítvány igazgatója; Iványi Gábor lelkész; Vajda Károly, az ORZSE rektora; a Hunyadi téri zsinagógakörzet régi és új tagjai, világi előljárói. A Honvédelmi Minisztériumot Erdélyi Lajos helyettes államtitkár képviselte.

A programismertető, Dobi Éva a forgatókönyv alapján elsőként Fekete László főkántort szólította, aki zsolttárrészletet énekelt. Ezután Schöner Alfréd főrabbi, az ORZSE nyugalmazott rektora emlékezett.

Beszédében Domán Istvánról szólva kiemelte: *Lelkiületét áthatotta a Tóra szeretete, éltető ereje. Hiszen ez irányította lépteit a jesivák általa oly megkapó módon írásban is ábrázolt világában. Ez éltette a soá rémségei alatt, amikor a zsidó ember életének nem volt értéke. Amikor elpusztították közösségeinket, az emberi lelkeket, a könyveket, s talán a jövőt. A tórai szeretet vitte az Újvilágba, majd azért tért haza, hogy közösségét és népe szolgálatát válassza örökre.*

Mint a szónok megemléltette: *Sokat beszélt élete utolsó közösségéről, ahol rabbinikus munkáját végezte, a százhusz esztendő Hunyadi téri*

volt a tanítás egyetemünkön. Évtizedeken keresztül oktatta az idősebbeket, fiatalokat szép szóval, a

Fekete László Kél málé ráchámimmal adózik Domán István emlékének

talmud gondolatvilágának érzékelhető gyengédségével. (...) Nem vettük észre, hogy egy igazi legenda élt közöttünk!

Következett egy kisfilm, amely az eltávozott főrabbit számos funkciója, megnyilvánulása közben volt hivattott bemutatni, majd Garai Róbert színművész olvasott fel egy kis részletet Domán István „A talmudiskolák titkai” című művéből.

Frölich Róbert főrabbi előadásának vezérmotívuma Domán István, az ember volt. Nagyon nagy tisztelettel és szeretettel átitatott beszéde során sok egyéb mellett elmondta: *Domán főrabbi tőpontosan látott mindent. Úgy rakta egymás mellé a látszólag oda nem illő dolgokat – hiába, ezt teszi, ha az ember egész életében a talmudot tanulja –, ahogy másnak nem jutott volna eszébe. És bármi probléma volt, ha azt a Pista megoldotta, akkor kész, ott volt a megoldás. Soha, soha nem kérkedett,*

120 éves a szolnoki zsinagóga

Nagyszabású megemlékezést tartottak Szolnokon a ma galériaként működő egykori zsinagóga átadásának 120. évfordulója alkalmából.

A szolnoki templom 1898-ban épült Baumhorn Lipót tervei alapján, aki korának híres zsinagógaépítője volt. Az épületet 1899-ben adták át. Itt kezdte 48 éves szolgálatát dr. Heves Kornél főrabbi, a város kiemelkedő személyisége. Csaknem fél évszázadon át volt lelki és szellemi vezetője a kétezer fős kilének, vallási és világi beállítottsága meghatározta közösségének hitéleti és civil maga-

*Ezernyi nép figyelmét.
Az egyik kicsiny zömök tornyú,
A másik meg karcsú magas:
Az egyiken aranykereszt,
A másikon egy érckakas.
Harmadikon Dávid pajza
Hinti fényét szerte szét.
S tíz íge ragyogtatja
Az egy Isten szent nevét.
Három templom egy sorjában
Lám mily szépen összeférhet!
Csak jelvényük nem egyezik,
Más a forma, egy a lényeg:
Kupolájuk különvállik,
De alapjuk összenőtt,
Egy fatörzsnek három ága.
Egy helyről szív táperőt.*

Heisler András, a Mazsihisz elnöke, Kunos Péter, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója és Berman Dávid szolnoki elnök

tartását. Főrabbitá 1898-ban választották meg. Beiktatása még a régi zsinagógában történt, de már épült a város legszebb helyén, a Tisza partján az új, díszes istenháza a katolikus és a református templomok szomszédságában. Az épület szépsége és mérete kellőképpen reprezentálta Szolnok zsidó hitű polgárainak akkori társadalmi helyzetét. Helyének megválasztása, valamint felavatásán a város és a megye vezetőinek és legtekintélyesebb polgárainak megjelenése azt tanúsította, hogy az izraeliták bevett felekezetté nyilvánítása a törvény rendelkezésein túl a helyi társadalom egyetértésével is találkozott.

Pap és irodalmár volt, aki sokat fáradozott a különböző egyházak közötti megbékélésen. Így írt erről:

Három templom

*Három templom van minálunk
Egymás mellett, egy sorjában.*

Erről híres-nevezetes

A Nagykunság rónatája.

Itt, ahol a Tisza-Zagyva

Ölelkezve összefoly,

Itt van ez a három templom,

Melynek párja nincs sehol.

Kimagaslik a középső,

Mintha egy vártorony volna,

Körülfogja a két szélső

Bástyaforma kis kápolna.

Egyikben sincs látnivaló

Cifra pompa, műemlék,

Mért, hogy mégis megragadja

Rabbínatust – méltó módon ápolja és őrzi. Dr. Domán István a magyar neológ zsidóság szellemi vezetőjeként maradandót alkotott: munkássága és emberi helytállása nyomán a mai naptól az ő neve fémjelzi a Tábori Rabbínatus zsinagógáját, emlékeztetve az utókorra arra, hogy a hitünk az egész életünket végigkíséri. Domán főrabbi életművével a zsidóságnak adózott – mondta Erdélyi Lajos.

Végül a házigazda főrabbi invitálta dusan megterített asztalokhoz a megjelenteket.

GJ

Kitüntették Totha Péter Joelt

Magyarország honvédelmi minisztere a honvédelem fejlesztése, a haza védelmének erősítése érdekében végzett kiemelkedő teljesítménye elismeréséül oklevelet adományozott a honvédelem napján Totha Péter Joel vezető tábori főrabbinak. A kitüntető oklevelet Németh Szilárd parlamenti államtitkár, miniszterhelyettes adta át ünnepélyes keretek között a Honvédelmi Minisztériumban.

Emlékkövet avattak az egykori zsinagóga helyén

Emlékkövet avattak az egykori rajkai zsinagóga helyén. A mementó *Mag Gyula* szobrászművész alkotása. A kövön végigfutó törés azt a veszteséget mutatja, ami a település életében keletkezett, hiszen 172 rajkai zsidó lakost hurcoltak el Auschwitz-Birkenaubá.

A dolgozók, a kereskedők, az iparosok szakértelme és a gyárosok, gazdák biztosította gazdasági

főrabbi kiemelte a politikusok és a társadalom felelősségét, az üldözöttek szenvedését. *Kunos Péter*, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója arról beszélt, hogy az olyan nehéz időkben, mint a vészorszak, a zsidók elhurcolása, mutatkozott meg igazán az embertelenség. Megköszönte *Kiss Vincének*, Rajka polgármesterének és *Villányi Tibornak*, a győri hitközség elnökének az

erő hiánya hosszú évekre vetették vissza a község fejlődését. A Dávid-csillag utal az izraeliták vallására – a vallásra, amely összetartotta a közösséget. *Toth Péter Joel*

emlékkő létrejöttét. A megemlékezést *Dévényi Dávid* kántor, *Jávorka Sándor* hegedűművész és *Domonkos Alexa*, a rajkai iskola diákja tette még ünnepélyesebbé.

Körzeti kitekintő

Veszprém

A közösség összejövetelén *Verő Tamás* főrabbi az elmúlt púrimról és peszáchról beszélt. Előadásában külön hangsúlyt kapott az öröm, amely mindkét ünnepünket áthatja.

A meglepetés ezután következett: *Nógrádi Gergely* főkántor koncertjén a jiddis és héber nyelvű dalokon kívül zsidó szerzők operettjeiből részletek, illetve Broadway-musicales is felcsendültek. A csodálatos hang betöltötte a termet és a szívünket.

Hitközségünk tagjai olykor a meghatódottságtól könnyes szemmel hallgatták a nem mindennapi hangversenyt.

A meglepetés és az öröm, e két nagy érzés töltötte meg lelkünket.

Köszönjük a fantasztikusan szép délutánt!

Chugyik Nikolett

Idén is lesz Mazsihisz-naptár, lehet hirdetni benne!

A Mazsihisz a megszokott naptári és információs tartalommal jeleníti meg zsidó naptárát a 2019/2020-as évre. Ezúton hívjuk fel figyelmüket a luach hirdetési lehetőségeire.

A keményfedelű, 20 centiméter magas, 10 centiméter széles zsidó naptár álló formában, dekoratív kiadásban jelenik meg. A kiadvány – az eddigiekhez hasonlóan – többfunkciós lesz: határidőnaplójában 14 hónapon keresztül, azaz 2019 szeptemberétől 2020 novemberéig óránkénti lebontásban lehet bevezetni programjainkat. A luach részletesen (a naptári funkcióknak megfelelően) leírja a zsidó ünnepeket, eseményeket, és tematikus szerkesztésben (rövid leírással és elérhetőséggel) ad

hasznos információkat a zsidó intézményekről.

A naptár 1000 példányban jelenik meg, kapható lesz minden zsidó kegytárgyakat árusító helyen, de meg lehet majd rendelni az interneten is.

A kiadványban lehetőséget biztosítunk emléknaptól (pl. járcájtól) helyezni bármely dátumhoz, s igény szerint lehetőség lesz külön lapon is emléket állítani szeretteinknek. Állunk a cégek rendelkezésére hirdetési helyekkel, s akár termék hirdetések megjelentetését is vállaljuk (természetesen csak a luach szellemiségének megfelelő hirdetéseket tudjuk befogadni).

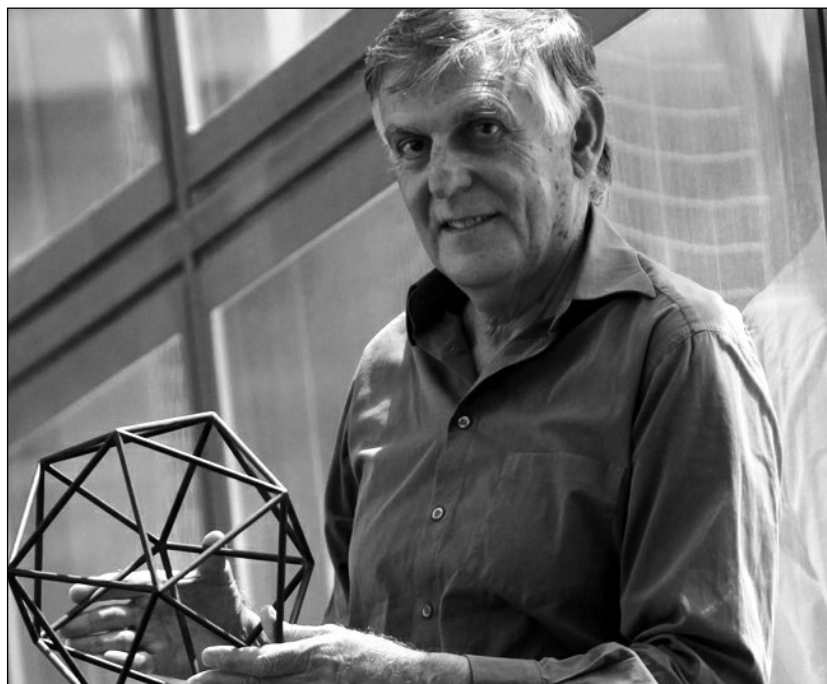
Kérjük, hogy a kommunikáció@mazsihisz.hu e-mail-címen jelezzék érdeklődésüket, igényeiket!

Kémiai Nobel-díjas izraeli tudós elismerése Budapesten

Daniel Shechtman izraeli tudós, a Technion anyagtudományi professzora, az amerikai Ames Laboratory kutatója, az Iowa State University vendégprofesszora nemrégiben Budapestre érkezett, hogy átvegye a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME), valamint a Neumann János Számítógép-tudományi Társaság közös Neumann János-díját.

Daniel Shechtman professzor a kvázikristályok felfedezéséért kapott kémiai Nobel-díjat 2011-ben.

A kvázikristály átmenet a kristályos szerkezetű anyagok és az amorf (üvegszerű, nem kristályos szerkezetű) anyagok között. Fizikailag a kristályokhoz hasonló elrendeződést mutat, de nincsen olyan elemi cella,

Bécs: horogkereszttel torzították el holokausztúlélők fotóit

Holokausztúlélők fotóit állították ki az osztrák főváros egyik központi helyen található utcáján, és a fotókon szereplő arcokra ismeretlenek horogkeresztet rajzoltak. A rendőrség nyomozást indított.

Luigi Toscano német–olasz származású fotós képeit nemrég állították ki a bécsi Ringstrassén. A kiállítást szervező ESRA nevű csoport vette észre másnap, hogy számos fotóra horogkeresztet és más graffitiket rajzoltak. A Ringstrasse Bécs belvárosának forgalmas körútja. Később az ESRA jelentette, hogy néhány portrét össze is vagdostak.

Sebastian Kurz kancellár Twitter-üzenetben jelentette be, hogy elítéli az antiszemita akciót, és alapos vizsgálatot kezdeményezett.

Ausztria zsidó közösségének vezetője, *Oskar Deutsch* azt mondta, hogy a rongálás támadás egész Ausztria ellen.

Forrás: Twitter

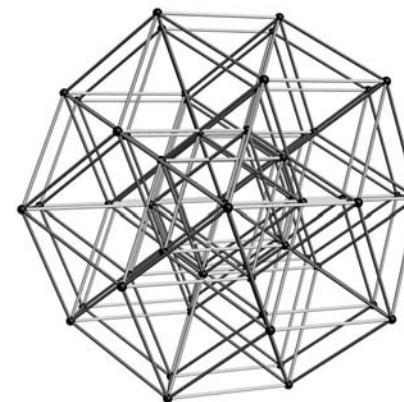
Ausztriában emelkedtek az antiszemita bűncselekmények az elmúlt években, és ezzel párhuzamosan nőtt a szélsőjobboldali Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) támogatottsága, amely koalíciós partner lett Kurz kormányában a 2017-es választások után.

Kibic nyomán

Daniel Shechtman az általa felfedezett kvázikristályok egy modell-jével

Fotó: wikimedia

amelyből teljesen kirakható lenne. Shechtman professzor kutatásai 1982-ben kezdődtek, amikor az amerikai szabványügyi iroda munkatársa

A kvázikristály legalább két elemi cella nemperiodikus ismétlődése

Fotó: wikimedia

volt. Első felfedezése az ikozaéder fázis volt, ami új területeket nyitott meg a kvázikristályok kutatása területén.

Dan Shechtman az MTI-nek elmondta: Neumann János a tudomány, a matematika kiemelkedő alakja volt, nagyon nagy megtiszteltetés az ő nevét viselő díjat átvenni.

Izraeli Nagykövetség

105 éves, ám nem szakállas hírek

Az Egyenlőség 1914-es számaiban olvastam:

• Anglia országbírája (Lord Chief Justice) lett Sir Rufus Isaacs (1860–1935), aki György király kegyéből a Lord Reading nevet viselhette. A kinevezést a Maccabean Society szervezésében az angliai zsidóság hatalmas banketten ünnepelte. A lord-országbíró az ünnepést köszönve megemléktett, hogy „a hatalom csúcsán önértzetesen és boldogan vallja magát zsidónak”. Azt is mondta a magas méltóságra emelt jogász, hogy „a világ minden tájáról üdvözöltek, megérezttem, hogy nem pusztán engem ünnepelnek, hanem az én szeretett vallásomat is”.

• Első ízben választottak európai köztársaság elnöki posztjára zsidó embert. Svájcban történt, hogy köztársasági elnök lett Hoffman Arthur dr., Szent Gallen-i zsidó hitű ügyvéd.

• Ha pör, hát legyen pör! Lett is. A felperes, Paskesz Vilmos, fekete pajeszt viselt hithű vallásossága jeléül, az alperes, Weisz Izidor, úgyszintén. Mindkét perlekedő borkereskedő volt. Évek óta tartott a pereskedés, az ügy több bírósági fórumot is megjárt. „A perköltség szaporodott, a pörös felek vénültek, úgy érezték, hogy az ügyvédek unokái fognak hűsölni a tekintélyes pör kellemes árnyékában, melynek magvát ők ültették el...”

(Nem tudom megállni, hogy e mondat kapcsán ne idézzek egy – a kora miatt (!) – szakállas ügyvéd-viccet: az idős ügyvéd apa elküldi maga helyett tárgyalásra frissen ügyvéddé avatott fiát. A fiú örvendezve újságolja az irodába visszatérve: papa, győztem, megnyertem a tizenöt éve folyó pert! A papa szívéhez kap, és elhaló hangon válaszol: ez nem győzelem, ez egy tragédia, mert ebből a perből éltünk tizenöt éve...)

A pereskedés folytatása helyett egyezsre próbáltak jutni, amely megállapodás tető alá hozását a nagy tekintélyű nyírbátori ortodox rabbira, Teitelbaum Naftalira bízták: „ő vágja ketté az ő percsomójukat, gyorsan és biztosan, mert a királyi bíróságok igazsága szörnyű ölmos lábakon jár”.

A rabbi által „beszentelt” egyezés szerint Weisz Izidor alperes 300 koronát köteles fizetni Paskesz Vilmos felperesnek. A fizetés megtörtént, a fizetésre kötelezett úgy vélte, hogy „ezzel lekivittelte a 700 koronás pert a költségekkel együtt”.

Paskesz ugyan megkapta és fel is élte a 300 koronát, azonban úgy gondolta, nem úgy van az! Hol van a maradék 400 koronás követelése és a tetemes perköltség? Ezekre ismét pert indított. Az újból törvény elé citált alperes azzal védekezett többek között, hogy a zsidó jog szerint kötötték az egyezséget, a hivatkozott zsidó jogot és az arra épített, kölcsönösen jóváhagyott és általa már teljesített kontraktust az állami bíróság is köteles elfogadni a vita lezárásául.

A járásbíróság nem osztotta ezt az álláspontot, mert „a zsidó törvény szerinte nem külföldi és más államban is érvényes jogszabály, nem különleges szokás, hanem elavult jog”, és elmarasztalta az alperest, fizetésre kötelezte.

A pörlekedők végül – a végrehajtás és egyéb körülmények jövőbeli nehézségeit belátva – a rabbi által jóváhagyott egyezségükkel zárták le a jogvitát, a 300 korona megfizetésére tekintettel lemondtak a további eljárásról, az ügy nem került felsőbb bíróság elé.

Az egykori cikkíró ezzel a kommentálással zárta írását: „Hasznos lenne, ha a bíróságok legalább a zsidó pörös feleknek hasonló ügyeiben zsinórmértékül vennék a zsidó törvényekben megnyilvánuló méltányosságot, sőt ezek gyakorlati alkalmaztatására lehetőleg törekedni kell.”

Politzer Tamás

Schöner Alfréd főrabbi díszpolgár lett a XIII. kerületben

Három új díszpolgárral, Alföldi Róbert Jászai Mari-díjas színművésszel, műsorvezetővel, színházi rendezővel, Láng József Jászai Mari-díjas színművésszel és dr. Schöner Alfréddal, a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga főrabbi-jával gazdagodott a XIII. kerület kiválóságainak sora.

Rajtuk kívül hatan vehették át a XIII. Kerületért díjat a Radnóti Miklós Művelődési Központban rendezett ünnepségen. Mindemellett a Polgármesteri Dicséretet is gazdára találtak, összesen tizenöten részesültek ebben az elismerésben. A kitüntetéseket ezúttal is az immár 81 éves kerület születésnapja alkalmából adták át.

Dr. Schöner Alfréd a gimnáziumi érettségi után az Országos Rabbiképző Intézet rabbiképző szakán ta-

nult, 1974-ben avatták rabbivá. 1977-ben a Budapesti Zsidó Hitközség Budai körzetének rabbija lett. Szolgálatának teljesítése mellett elvégezte az ELTE Bölcsészettudományi Karának könyvtár és művészettörténet szakát, majd a művészettörténeti és művelődéstörténeti tudományok doktorává avatták.

1985-ben a Dohány utcai zsinagóga főrabbi-jává nevezték ki. 1991-től 1996-ig családjával Izraelben élt. 1996-ban visszahívták Magyarországra az Országos Rabbiképző Intézet Pedagógiuma főigazgatójának. A köztársasági elnök 2000-ben az intézet jogutódja, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem rektorává nevezte ki. 22 évig állt az intézmény élén. Vezetésével az Országos Rabbiképző Intézetből egy modern, államilag akkreditált egyetem jött létre. 2013-tól a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga főrabbi-já. Legújabb célkitűzése, hogy összegyűjti, publikálja és rendszeres helyi városnézéseken bemutatja azoknak a magyar zsidó személyeknek az emlékhelyeit, akik sokat tettek a kerületért. Ehhez egy közel kétszáz oldalas kötetet állított össze.

Megtanultam, hogyan vállalom fel a zsidóságot

A 24 éves Lengyel Anna számítógépes játéktervezőként dolgozik, mellette 15 éve lovagol. Kétszer is versenyzett már Izraelben a Maccabi Világjátékokon, az idei nyári versenyen díjugratás kategóriában indul. Lauderer diákként a zsidó közösség mindig is szerves része volt az életének, sosem szégyellte ezt a világ előtt felvállalni.

15 éve lovagol, 10 éve versenyzik díjugrató lovasként. Sokáig saját lova is volt, amit azonban el kellett adnia, amikor Skóciában kezdett egyetemre járni. A 24 éves Lengyel Anna számítógépes játéktervezést tanult Glasgow-ban, a diplomája megszerzése után hazaköltözött, és itthon dolgozik egy játékkészítő cégnél. „Nem akarok máshol élni, már Skóciában tudtam, hogy itthon érzem magam a legjobban”, szögezi le.

Mivel a lovaglás gyerekkora óta fontos része az életének, olyan munkát keresett Budapesten, ami mellett hetente legalább kétszer tud edzeni. „Nem is bírnám másképp az ülmunkát. Szükségem van erre a kapcsolódásra”, mondja. Lengyel Anna szerint lovaglás közben minden más probléma megszűnik számára. „Csak az a fontos, hogy itt egy gyönyörű nap, vágta a lovad hátán, vagy sétálsz vele az erdőben.”

Anna számára a lóhoz való kötődés nagyon sokat jelent, és hogy egy nehéz feladatot egy olyan lénnel kell megoldania, amellyel nem beszél egy nyelvet. „Nagy szenvedély és szabadság van ebben a sportban”, teszi hozzá.

A Maccabi VAC jóvoltából immár harmadszor fog versenyezni idén nyáron Maccabi Játékokon, ezúttal ráadásul Budapesten, a 15. Maccabi Európa Játékokon. Ott volt a 2013-as és a 2017-es Maccabi Világjátékokon is Izraelben, ahol azonban nem tudott saját lóval indulni. Ez elmondása szerint komoly hátrányt jelentett.

A nyári budapesti játékokon viszont már saját lován, Nazarethen indul majd. Jelenleg hetente háromszor edz, legalább havonta egyszer versenyez, hogy formába hozza a lovat és saját magát is. „Reményeim szerint sikerült jó csapatot összehozni a nyári játékokra, négyen fogunk versenyezni”, mondja Lengyel Anna, aki egyben a Maccabi Európa Játékokon szereplő magyar lovas csapat vezetője is.

A négy versenyző jó barát is. Többen közülük a Lauder Javne Gimnáziumban végeztek, és azóta is tartják egymással a kapcsolatot. „Szarvas, a zsidó közösség evidens volt számunkra, azóta is sokat járunk össze az osztálytársaimmal. Sőt, azt kell mondanom, hogy 5-6 évfolyam tart össze a mai napig. Rendszeresen találkozunk a Keménydió nevű kocsmában, ahol egyébként is sok zsidó fiatal fordul meg”, meséli.

Lengyel Anna nem vallásos, de fontos számára a zsidósága, sosem szégyellte, és az sem okozott neki gondot, hogy a Maccabi-versenyek kapcsán a lovas szakmában állt a rendelkezésükre. „A versenyessel mellett egymásnak megtanultuk, hogyan vállalom fel a zsidóságotunkat”, mondja.

A Maccabi VAC által szervezett események is megerősítették benne a zsidó közösség iránti elkötelezettséget. „Fantasztikus volt részt venni Izraelben a világjátékokon, együtt lenni a sokféle nációból származó emberrel. Mindenki nyitott és segítőkész volt, bárkivel el tudtam volna beszélgetni. A zsidók összetartanak, és ez jó.”

Annáké tréner nélkül érkeztek meg az izraeli versenyre, segítséget kértek az amerikai csapat olimpiai bajnok edzőjétől a felkészülés utolsó pillanataiban, aki készségesen állt a rendelkezésükre. „A versenyszellem mellett egymásnak is szurkoltunk, és ez a mostani mérkőzéseken is így lesz”, emeli ki.

A magyar csapat barátokat is szerzett annak idején Tel-Avivban. A mexikóiakkal például később is tartották a kapcsolatot, kölcsönösen meglátogatták egymást.

Lengyel Anna számára fontos, hogy a mostani játékokat Budapesten tartják. Megmutathatják a fővárost a külföldi ismerősöknek, barátoknak, és viszonzni tudják azt a vendégszeretetet, amit ők is tapasztaltak Izraelben.

Kibic

Névadási affér

Érdekes vitáról írt 1914. januári számában bizonyos Sz. M. (feltehetően rabbi). Felkereste őt a fiatal apa, aki megkérdezte: *Milyen zsidó név felel meg a Péternek?* Újszülött kisfiának ugyanis ezt a nevet jegyeztették be a polgári anyakönyvbe, s ennek zsidó megfelelőjét szeretnék zsinagógai névként is regisztráltatni.

A megkérdezett biztató választ adott: szerinte a Péter zsinagógai névként is megfelelő. Indokolása szerint az általa ismert tóramagyarázó nagy mesterek között szerepel „*Rabenu Péter, s e név sokkal több, mint rabbi Péter, mert a Rabenu címet csak a legkiválóbbaknak adták meg.*” Közölte még, „*ha a Péter mellett külön zsidó neve is lett volna, bizonyára ezen szerepelt volna a tiszafőben...*”

Az apa boldog volt, hogy kívánsága teljesülhet, s elfogadhatónak tartotta a választ, mert „*már azért is jó és utánzasméltó, mert a mai fiatalok alig tudják, hogy a polgári név mellett külön zsinagógai nevet is viselnek. Ha azt kérdezik tőlük, hogy hívják őket héberül, azt felelik rendszeren: majd megkérdem a papától.*”

Ezzel azonban nincs vége a névadási történetnek. A mohél ugyanis, amidőn az újszülött kis Péter paszitáját ülték meg ünnepélyesen, azt közölte, hogy „*a Pétert nem akceptálja, nem hirdeti ki, nem írja be és nem mond áldást. Neki a Péter zsinagógai név nem kell... több mint 1100 fiúgyermeket vett már fel Ábrahám szövetségébe, de a Péter nevet zsinagógai névül még nem mondták be neki soha...*”

Az így visszakérült Sz. M.-hez, aki azt javasolta, hogy a vitát döntse el a rabbinátus. Cikkében, s feltehető, hogy az előterjesztésében is, megjelölte, hány helyen szerepel a tóramagyarázatokban Rabenu Péter neve, s mindez elegendő ahhoz, hogy a Péter nevet ne ellenezze a mohél. Más indokot is leírt: jó néhány görög és római nevű mester ismert a régi tudósok között, s szírinte egyértelmű, hogy amennyiben római vagy görög nevük mellett még külön zsidó nevet is viseltek volna, úgy a régi könyvek zsidó nevükön jelölték volna. Mivel azonban „eredeti” nevük szerepel mindenütt, ez is precedens a Péter-ügyben.

Még azt is említi Sz. M. a Péter név elfogadása érdekében, hogy a régi budai temetőben ismer egy sírköfeliratot, amelyen a „*Peszach ben Péter név olvasható. A 13. században eszerint nálunk is liberálisabbak voltak a mohélok.*”

Az indokolás elég meggyőző, ugye? Nem tudjuk, vajon hogyan reagált milderre a mohél – s tudja-e valaki, hogyan döntött a rabbinátus Sz. M. és a mohél vitájában?

Politzer Tamás

Új kutatási lehetőség

Ezúton hívjuk fel az érdeklődők figyelmét, hogy az EISZ Nemzeti Program keretében a De Gruyter kiadó 2019. június 1-től 2019. szeptember 30-ig tartó négy hónapos kipróbálási időszakra ingyenesen hozzáférhetővé tette „National Socialism, Holocaust, Resistance and Exile 1933–1945 Online” elnevezésű adatbázisát a Holokauszt Emlékközpontban.

A fenti adatbázis a Ge Gruyter kiadó „20th Century German History Online” adatbázisainak egyike, amelyben a témával kapcsolatos levéltári anyagokat, kézikönyveket, forrásgyűjteményeket lehet elérni (elsősorban német és osztrák levéltárak, valamint más európai levéltárak, könyvtárak, kutatóintézetek anyagai).

A közel félmillió oldalnyi szkennelt dokumentumot tartalmazó adatbázis az alábbi kutatási területeken nyújt teljes szövegű forrásanyagokat és szakirodalmat: Németország története 1933–1945; nemzetiszocializmus – politika, ideológia, propaganda, igazságszolgáltatás, törvényhozás; Nemzetiszocialista Német Munkáspárt; zsidóság története 1933–1945 – holokauszt, jogfosztás, üldöztetés, deportálás, ellenállás; zsidó menekültek; politikai menekültek.

Várjuk az érdeklődő kutatókat, diákokat a Holokauszt Emlékközpont Könyvtárában, ahol az adatbázis helyben használható! További információkért érdeklődni lehet a konyvtar@hdke.hu e-mail-címen és az (1) 455-3392 telefonszámon.

Az adatbázis elérhetősége: <https://db.saur.de/DGO/>

Ortodox zsidók mentették meg a fuldokló neonácit

Tizenéves zsidó iskolások vették észre a haláltusáját vívó embert, akinek már nem sok lett volna hátra, ha ők nem szólnak a rendőröknek. A férfi kezén horogkereszt alakú tetoválás volt, és alighanem meglepődött, amikor köztették vele, hogy vallásos zsidó középiskolásoknak köszönheti az életét. Mert a rendőr nem mulasztotta el közölni.

Bostoni zsidó középiskolások figyeltek föl egy tó mellett egy vízbe esett férfire, ők rohantak értesíteni a rendőröket, akik kihúzták a vízből az illetőt. A kamaszok az utolsó pilla-

natban érkeztek, éppen csak sikerült megmenteni a fuldokló életét, akinek kezére horogkereszt volt tetoválva. A szerencsés neonáci megtudta a rendőröktől, hogy zsidó fiúknak köszönheti az életét, középiskolás jesivabóchereknek. A fiúk azt az üzenetet küldték neki, hogy örülnek, hogy jól van, és máskor is habozás nélkül megtennék érte.

Hála nekik, a horogkeresztes ember kapott még néhány ajándék évtizedet arra, hogy elgondolkodjon, mennyire jó ötlet neonáci gyűlölkedőnek lennie.

SÍRKÖVESNÉL

A Kozma utca hatos szám alatt, Magyarország legnagyobb izraelita temetőjében alusszák örök álmukat az elhunyt rokonok, többen is, és mind egy parcellában, egymáshoz közel, szám szerint kilencen.

A Kozma hét alatt levő műhelyben dolgozik kőfaragó vállalkozóként egy kedves fiatalember.

Az idős asszony testvére, aki az elhunyt családtagok közelében van eltemetve, ezt írta utolsó levelében: vágyódom a szüleim után.

A szülők egyike az édesapja volt, akit kétszer is munkaszolgálatra vittek el Magyarországi területen, végül a németek kényszermunkára hurcolták Flossenbürgbe, ahol valószínűleg életét vesztette. 36 éves volt mindösszesen.

Édesanyja után is nagyon vágyódott, rosszul viselte elvesztését. Ő is viszonylag fiatalon halt meg, 51 éves volt csupán.

A temetőbe megérkeztek a munkások, akik szerződésük, megállapodásuk szerint végezték munkájukat: gyengének tűnő emléktáblákat, sírköveket mozdítottak el a helyükről, majd lefektették őket biztonságos, vízszintes helyzetbe.

Így került sorra az édesapja kőtáblája is, amit lefényképeztek, azzal bizonyították, hogy lehet számítani valamikor a rendbehozatalra részükről.

Az édesanya sírját befedő, évekig gondozott borostyánt megszüntették, további sorsának megoldása már nem az ő feladatuk volt.

A sírok körüli növényzetet teljesen kiirtották a rendezés során, mindenütt ágak, gallyak torlaszolták el az utakat.

Eljött az idő, hála a gondos szervezőmunkának, újra járhatóvá váltak a sétányok.

Következtetett a helyreállítás, a sírköves munkája, mely a családtagoktól nem kevés anyagi áldozatot kívánt.

Az asszony felkereste a sírkőkészítőt az irodájában, hogy megbeszéljék a teendőket.

Előkerült papír, ceruza, zsebszámoló, colstok, majd autóba ültek.

Útközben az idős nő megkérdezte: több temető is van a környéken, az izraelita sírkertben is vállal munkát? Persze, már az apám is ott dolgozott.

Az látszott mindjárt, hogy a férfi ismerős arra, jól el tudott igazodni. Míg a helyszínhez értek, meg-megállt, kiszállt a kocsiából, felszedett gallyakat, még téglát is, hogy tovább tudjon haladni. Nem morgott, szó nélkül cselekedett.

Megbeszélték, amit kellett, majd újra az iroda, elkészült a költségvetés, közben kis beszélgetésre is jutott idő: a fekvő sírkő az édesapa emlékére készült. A munkaszolgálat, kényszermunka szavakat talán akkor hallotta először a fiatal férfi.

Lehajtott fejjel figyelt a történetre, majd megkérdezte: és nem jött vissza soha?

Majd tovább: az édesanyáról, aki áldott állapotban maradt magára három kislányával, és egészen 1945 februárjáig várta haza férjét, azután még évekig próbálkozott keresésével, a Vöröskeresztnél is eljárt, de mindhiába.

Miután elkészöntek egymástól, a nő elindult. Még hallotta, amint utána szól a férfi: meglátja, szépen megcsinálunk mindent.

Az asszony sietett a villamoshoz, a 28-ashoz, ami hétköznap reggelente csak óránként közlekedik. Az első az Élessarokhoz kilenckor érkezett. Várt is rá eleget.

Nem baj, megérte, gondolta magában, talált egy jóra való embert, akinek kicsit beszélhetett a holokausztról, akin látszott, érdekli, elraktározza magában mindazt, amit tőle hall, és bizonyára tőle telhetően szépen elvégzi majd a rábízott munkákat.

O. Szydónia

Az izraeli államelnök megdöbben

Reuven Rivlin izraeli államelnök megdöbbenését fejezte ki, hogy Németországban már hivatalosan sem javasolják a zsidóknak a kipa nyilvános viselését – jelentette a **Jediót Ahronót** című újság honlapja, a **Ynet** yomán az **MTI**.

Egy lapinterjúban **Felix Klein**, Németország antiszemitizmus elleni kormánybiztosa az antiszemitizmus erősödése miatt nem javasolta a hazájában élő zsidóknak zsidóságuk nyilvános vállalását a kipa viselésével.

„Ez a kijelentés mélyen sokkolt” – mondta **Rivlin**. „A német kormány és bünyődő szervei kezében van a német zsidó közösség minden tagjának jóléte, szabadsága és vallási meggyőződéshez való joga” – hangsúlyozta az izraeli államfő.

„Soha nem fogunk behódolni, soha nem fogjuk lehorgasztani tekintetünket, és soha nem fogunk kishitűen

Reuven Rivlin

reagálni az antiszemitizmusra, és ugyanezt várjuk el és követeljük szövetségeseinktől is” – tette hozzá Rivlin.

Felix Klein a Funke médiacsoport lapjaiban megjelent interjúja-

ban fejtette ki, hogy korábban úgy gondolta, Németországban bárki bárhol viselhet kipát, hiszen emiatt semmilyen bántódás nem érheti, a véleménye mostanra azonban megváltozott.

Presser Gábor születésnapjára

A **Klauzál tér** számos nagy történet kiinduló helyszíne, így ennek is. **Presser Géza**, **Presser Gábor** édesapja dolgozott itt, a **csarnokban**, **baromfikereskedőként**: amikor a **kisgyermek Pici** nem **zongorázott éppen óránként 14 forintért a Kapás utcai tánciskola növendékeinek**, akkor itt **segédkezett az üzletben**.

Négyévesen kezdett el zongorázni, Antal Imre zongoraművész is elismerte tehetségét, és megígérte, hogy nagy művész lesz belőle. A Kertész utcában végezte az általános iskolát. Nem messze innen, a Dob utca 46/B szám alatt laktak az első emeleten, a nagy dzsessz-zenész, Beamter Bubi és Seress Rezső szomszédságában, közvetlenül Seress alatt: egyik legerősebb zenei inspirációja volt, hogy a Mester minden áldott délután napi több órában hallgatta saját, elviselhetetlenül fülbe-mászó szerzeményét a legkülönbözőbb variációkban. Ez az emlék szülte a csodálatos Plafon-dalt a Parti Nagy Lajos szövegírói közreműködésével készült lemezen: a Szomorú vasárnap valaha írt leglényesebb feldolgozását.

A többi már a rocktörténelem-könyvek arany lapjairól is ismert: az Omega, a Trombitás Frédi, a Gyöngyhajú lány, a talán legkiválóbb magyar rockzenekar, az LGT, a Képzelt Riport, a Padlás, a Sose halunk meg főcímmzenéje. Tudják, a Nagy utazás: szövegét írta Bereményi Géza, zenéjét szerezte Dés László, éneklő Presser Gábor azzal az összetéveszthetetlen dörmögéssel, amely úgy hozzátartozik már a Hrabal figuráit idéző slemil, a vállfás Gyszi bácsi alakjához. És aztán ott van még a szomorú igazság, amelyet ugyancsak Presser fogalmazott meg ismerős hangján dörmögve, hogy „a csúnya fiúknak is van szíve”.

A történet folytatása is ismerősen magyar: feltűnt a horizonton egy ponton Amerika, de az oly megérdemelt világkarrier nem jött persze össze: a tűnődő zenész ugyanis felhívta az anyukáját, hogy ez van, és hogy jöjjön utána, a mama pedig, mit tesz Isten, nem akart menni. Úgy-hogy maradt mindhalál a Dob utca és a Klauzál tér.

Azt viszont talán nem tudták, hogy amikor itt, a létező szocializmus Magyarországon járt Slomo Carlebach, az éneklő hippirabbi, és a Raj testvérek, Tamás és Ferenc kis lakáskoncerteket szerveztek a számára, egy Presser Gábor nevű fiatalember kísérete zongorán alkalmi fellépéseit.

A világkarrier nem sikerült, de a világhír azért nem került el: most perli Kanye Westet a Gyöngyhajú lány, mint mondja, megállapodás nélküli felhasználása miatt. Veszít vagy nyer, a Gyöngyhajú lány és még jó néhány más dallam már így is, úgy is a széles nagyvilágé lett.

E honlap szerkesztőjének, a Kertész utcai általános iskola egykori diákjának kisdobos (vagy talán úttörő) éveit egyik nagy élménye, amikor a kötelező újságpapírgyűjtés alkalmából egyszer maga az ünnepelt nyitott ajtót, és számos zenei újságot ajándékozott az ügy érdekében a megjelent két kisdobosnak. És persze kedvesen szólt is a két megszeppent kisdob-

bosnyakkendős fiatalhoz, s osztálytársának még a motorját is megmutatta.

Presser Gábor nemrég töltötte be a 71-et. További sok évtizednyi behízelgő dörmögést kívánunk neki és magunknak.

mazsihisz.hu

Egy Világ Igaza szovjet kényszermunkán

Ez a nő a kommunisták 1947-es, kékcédulás választási csalásának leleplezése miatt öt évet töltött Vorkután, ahonnan lefogyva és betegesen jön haza (daganat miatt mind a két mellét levágták a fogságban), s mégis úgy élt tovább, mint előtte: szabadon, megtörhetetlenül, főlemelt fejjel.

A Világ Igaza díjjal kitüntetett Karig Sára a harmincas-negyvenes évek Magyarországon olyan emberek baráti társaságához vagy ismeretségi köréhez tartozott, mint Bálint György, Radnóti Miklós, Gyarmati Fanni, Justus Pál, Szent-Györgyi Albert, Raoul Wallenberg – ilyen háttérrel nem csoda hát, hogy ez a rendkívüli személyiségű ember a vészkorszakban azon kivételes hősök sorát gyarapította, akik mentették az üldözötteket, a jogfosztottakat, a magyar állam által halálra ítélt zsidókat.

Az sem csoda, hogy Karig Sára – akit Bakonyi Éva beszélgetése révén ismertem meg – saját magát utólag még véletlenül sem sorolta a hősök közé. Ő legfeljebb normálisnak tartotta magát, aki persze mindig kilógott egy kicsit a sorból – de hát a rendkívüli személyiségű emberek már csak ilyenek. Olyan elementáris józansággal reagált erre az abszurd világra, hogy a világ hátrahőkölt tőle, és se ki-köpní, se lenyelni nem tudta.

A könyv emlékeztetése jelenete, amikor Karig Sára elmeséli: még csak hatéves volt, amikor kirúgták az ország összes elemi iskolájából. Az volt a bűne, hogy az őt nádpálcával megütő apácának ellenállt, sőt, visszaütött neki, s így méltatlankodott: mit képez ez a felnőtt, hát milyen dolog egy ilyen kisgyermeket bántalmazni?! Milyen ember az ilyen? A sílányakat és rosszakat Karig Sára a beszélgetés egy pontján „pocsolya-embernek” nevezi, s gondoljunk bele, mennyire kifejező egy kép is ez! Hiszen a pocsolya egyik legjellemzőbb tulajdonsága éppen az, hogy átmeneti, mulandó, ideiglenes és sekély.

Az ellenállás vonul végig Karig Sára egész életén. Ez az erkölcsi józanság és természetes emberi tartás lehet az oka annak, hogy őt nem töri meg egyetlen rendszer sem. Hiába, ha valaki anarchizmusnak születik – miképpen ő állítja saját magáról –, azt fölösleges a vorkutai kényszermunkatáborba hurcolni: megtörni nem fog, legfeljebb tovább erősödik.

Ha valakire, akkor óráig igaz lehet a Nietzschek tulajdonított mondás: ami nem öl meg, az

megecsí. A kommunisták 1947-es, kékcédulás választási csalásának leleplezése miatt öt évet töltött Vorkután, ahonnan lefogyva és betegesen jön haza (daganat miatt mind a két mellét levágták a fogságban), s mégis úgy élt tovább, mint előtte: szabadon, megtörhetetlenül, főlemelt fejjel. S volt hozzá lelkiereje, hogy ne általánosítsa az őt ért igazságtalanságok miatt: egy helyütt például azt mondja, hogy az orosz emberekre nem haragszik, sőt, nagyon is kedveli őket. Még az öreikről is megértően beszél, mondván, hogy azon a kibírhatatlan vidéken, ahol egy hónapig tart a nyár, és télen mínusz hatvan fok van, végtére az örök is rabok.

A kötetbe szerkesztett beszélgetést Bakonyi Éva, a Soros Alapítvány későbbi igazgatója folytatta Karig Sárával mintegy harminc évvel ezelőtt Budapesten. Habár szabadkozik az előszóban, s azt írja, hogy zavarban volt, mit is kérdezzen, a szövegen ez a zavar nem érződik. A beszélgetés legizgalmasabb elemei természetesen a vorkutai évek, de azért az olvasó figyelmébe ajánlanám azokat az oldalakat is, ahol a középosztálybeli polgári otthonra jellemző gyermeknevelés rejtelmibe nyerünk bepillantást. Micsoda magyar polgári milió lehetett az, amelyben egy bajai család mindazt megengedhette magának, amit a Karig lányok megkaptak! Holott Karig Sára édesapjának tanári fizetése nem volt sok mindenre elegendő, a gyermekei mégis európai szintű kultúrát és soknyelvűséget szívtak magukba.

A családi háttér meghatározó szerepet töltött be abban, hogy Karig Sára Sarkóvezet című kötetéhez Orbán Ottó irigylésre méltóan pozitív jellemzést írt a szerzőről. Hadd zárjuk hát e remek kötet méltatását egy idézettel Orbán Ottó utószavából: „Ő egyike a közöttünk élő igazaknak, becsüljük kínlóddva megőrzött emberségét azzal is, hogy ügyében igazat szölk. Ezt annál is inkább illő tennünk, mert az ő esetében nem a semmit kell nagy ravaszul léggömbből fölfújunk, lévén valódi mondandónk is róla. (...) A pokol fenekén az állati sorba süllyesztett börtönlény vagy a számkivetett és saját magát egyre inkább légi semminek érző vándora a nyelvével őrizve embersége utolsó szilánkjait őrzi, önnön méltóságát teremtve újjá azzal, hogy bebizonyítja magának: még mindig képes az ellenszegülésre, még mindig képes például magyarul verset írni. Vagy a fejében őrizni a saját fejében irtó versoraikat. Vagy a sarkvidék gyilkos fagyával dacolva szájában melengetni anyanyelvének dermedő szókészletét. A fehér föld. A fehér ég. A fehér hold a fehér égen. A mindent ellepő fehér halál. Magyar versben ennek a halálos fehér-

Kivágható kípával vállal szolidaritást a zsidókkal egy német lap

Die Kippa gehört zu Deutschland

Eigentlich müssten wir unendlich dankbar dafür sein, dass in Deutschland weder jüdisches Leben blüht. Eigentlich müssten wir entschlossen verteidigen, was als historisches Wunder und Geschenk an unser Land gelten darf.

Doch die Realität sieht anders aus und kommt zum Ausdruck in der erschlitternden (und leider zutreffenden) Warnung des Antisemitismus-Berichtes, der Juden davon abhält, überall im Land Kippa zu tragen. Wer Jude ist, muss das über sieben Jahrzehnte nach dem Holocaust verstecken, um überall in Deutschland sicher zu sein. Darauf gibt es nur eine Antwort: Nein, das darf nicht sein! Wenn das so ist, wenn das so bleibt, versagen wir vor unserer Geschichte. Deswegen druckt BILD heute eine Kippa zum Ausschneiden. Basteln Sie, liebe Leser, diese Kippa. Tragen Sie sie, damit Ihre Freunde und Nachbarn das sehen. Erklären Sie Ihren Kindern, was die Kippa ist. Posten Sie ein Foto mit Kippa auf Facebook, Instagram, Twitter. Gehen Sie mit Kippa auf die Straße. Wenn auch nur einer in unserem Land nicht Kippa tragen kann, ohne sich in Gefahr zu bringen, kann die Antwort nur lauten, dass wir alle Kippa tragen. DIE KIPPA GEHÖRT ZU DEUTSCHLAND!

Németország legolvasottabb bulvárlapja, a **Bild** egy kivágható kipát jelentetett meg az egyik számában. Ezzel vállalnak szolidaritást a zsidókkal, akiknek az antiszemitizmus elleni kormánybiztos nem javasolta a kipa viselését az országban.

A német antiszemitizmus elleni kormánybiztos, **Felix Klein** egy lapinterjúban azt javasolta a Németországban élő zsidóknak, hogy biztonságuk érdekében nyilvánosan ne viseljenek kipát. Klein kijelentésével kapcsolatosan **Reuven Rivlin** izraeli államelnök megdöbbenését fejezte ki, szerinte ugyanis nem lehet megadással válaszolni az antiszemitizmusra.

Klein kijelentésére a **Bild** nevű német bulvárlap is reagált, és **Mutass szolidaritást zsidó szomszédaiddal!** címmel egy kivágható kipát tett közzé. A lap egyik szerzője szerint ugyanis „ha csak egyvalaki nem érezheti biztonságban magát, miközben kipát visel, akkor arra csak az lehet a válasz, hogy mindannyian kipát fogunk viselni”.

A kék-fehér, Dávid-csillaggal díszített fejfedő kivágásához és összeillesztéséhez külön instrukciókat is közölt a lap. Az online felületén pedig még egy rövid videót is megjelentetett, amelyben az összeállításon kívül a kipa viselésének megfelelő módját is bemutatják.

Kibic

ségnek, a **GULÁG** sápadt tébolyának Karig Sára a hírhozója.”

A Magvető Kiadó ajánlója

Karig Sára nevét sokan ismerik a Népek Meséi sorozatból, Bulgakov-fordításaiból, és talán még az 1947-es választásokkal kapcsolatos szerepéről is hallottak jó néhányan. 1988/89-ben elmesélte fordulatlan élettörténetét Bakonyi Évának. Az interjú, s vele az interjúalany, most új életre kel: megtudjuk, hogy a bajai úrilányból hogyan lett szociáldemokrata, Radnótiék és a Szent-Györgyi család barátja; hadifoglyok, bujkáló zsidók, árva gyerekek megmentője, utóbb a Világ Igaza; a kékcédulás választások leleplezője, majd hat évig vorkutai fogoly, hazajövelete után pedig évtizedekig az Európa Könyvkiadó szerkesztője, neves műfordító, akinek köszönhetően számos orosz, bolgár és ukrán irodalmi mű szólt meg magyarul. A szöveget jegyzetekkel, annotált névmutatóval és fényképekkel adjuk közre.

(Karig Sára: A szerencse lánya. Bakonyi Éva életútinterjúja. Magvető Kiadó, Tények és Tanúk sorozat, 2019, 684 oldal, 5499 Ft.)

Kácsor Zsolt

IZRAELI SZÍNES

Többvezényi, felbecsülhetetlen értékű dokumentum került Izraelhez

Franz Kafka közeli barátjának, Max Brodnak mintegy ötezer dokumentumát, köztük Kafka írásait adták át a német hatóságok Izraelnek, közölte az MTI.

Franz Kafka író 1924-ben, 40 évesen halt meg tuberkulózisban, de halála előtt közeli barátjára, későbbi életrajzírójára, Max Brodra bízta kéziratait. Ebben még semmi különleges nincsen, de állítólag azt kérte, hogy Brod olvasatlanul égesse el valamennyit. A barát azonban megtartotta az írásokat, és a gyűjtemény nagy részét ki is adta. A kéziratok között volt A per, A kastély és az Amerika című regény is, melyek révén Kafka – igaz, csak a halála után, de mégiscsak – a 20. század egyik legnagyobb írójává vált.

Brod halála után a Kafka-hagyaték jó része Németországba került, és most az izraeli nagykövetségen átadták a német hatóságok David Blumenbergnek, az Izraeli Nemzeti Könyvtár igazgatójának, aki az eseményt történelmi igazságszolgáltatásként méltatta. Brod a náci megszállás miatt Csehszorból 1938-ban az egész gyűjteménnyel, amelyben saját kéziratai, dokumentumai és Kafka kéziratai is voltak, a brit fennhatóság alatt álló Palesztinába szökött. Halála után az egész hagyatékot titkárnője, Esther Hoffe örökölte azzal a megbízással, hogy Kafka írásait egy tudományos intézetben helyezze el. Hoffe azonban a következő 40 évben magánál tartotta a dokumentumokat, néhányat el is adott közülük. A per kézírata például egy 1988-as árverésen 1,8 millió dollárért kelt el. A gyűjtemény néhány darabját egy tel-avivi szőfben tartotta, másokat Svájcban, és saját, tel-avivi lakásában is őrzött kéziratokat.

Esther Hoffe 2008-ban meghalt, és a gyűjtemény két lányára szállt, akik bíróság előtt küzdöttek az örökségért, de 2016-ban elvesztették a pert Izrael Állammal szemben. A bíróságon az Izraeli Nemzeti Könyvtár azzal érvelt, hogy a Kafka-dokumentumok olyan kulturális értékek, amelyek az izraeli népet illetik meg. Hoffe lányai közben szintén meghaltak, a gyűjtemény Izraelben lévő részének megőrzéséről pedig azóta a Nemzeti Könyvtár gondoskodik. A Svájcban őrzött kéziratok egy áprilisi zürichi bírósági döntést követően hamarosan szintén Izraelbe kerülnek.

Németországban a gyűjteménynek az a része volt, amelyet tíz éve Hoffe tel-avivi lakásából loptak el. A kéziratok egy izraeli műkereskedőnél kötöttek ki, aki megpróbálta eladni őket a Német Irodalmi Archivumnak, de az intézmény jelentette az ajánlatot az Izraeli Nemzeti Könyvtárnak, amely megtette a szükséges lépéseket a hatóságoknál.

Franz Kafka 1906-os portréja

Forrás: AFP

Melyik vállalatnál a legjobb dolgozni?

A CofaceBdi, Izrael egyik legnagyobb üzleti tanácsadó vállalata 15 éve készít 100-as listát arról, hogy mely vállalatoknál a legjobb dolgozni Izraelben. Kétezer munkavállalót kérdeztek meg. Az eredmények – az előző évekhez hasonlóan – azt mutatják, hogy a jó munkahelyi kapcsolatok és az általános munkahelyi feltételek fontosabbak a fizetésnél.

A 2019-es listát az Intel vezeti. Talaly a harmadik volt. A Google-t szorította le a dobogó legfelső foká-

ról a második helyre. Őket a Microsoft követi, amely egy helyet lépett előre. A legjobban szereplő, nem multinacionális vállalat az Israel Electric Corporation, amely a negyedik helyen végzett és a második helyről esett vissza. Őket főleg bankok, biztosítók (Direct Insurance [6], Bank Hapoalim [9]) és hadi- és biztonságtechnikával foglalkozó vállalatok követik (Israel Aerospace Industries [8], Elbit Systems [11], Rafael [12]).

Az Intel központja Haifán

Meglepetés a jól ismert és népszerű technológiai vállalatok viszonylag szerény teljesítménye. A már említett Google-t és Intelt leszámítva ők az erős középmezőnyben végeztek. A Szilícium-völgy sztárjainak többsége gyengébb eredményt ért el 2018-hoz képest. A Facebook a 16. helyen végzett, míg korábban a 12. volt. Az Apple hét helyet csúszott vissza a 29. helyig. Az Amazon ennél is nagyobbat lépett vissza, a 14. helyről a 32.-re. Az IBM többé-kevésbé tartotta a pozícióját a 34. helyezéssel, ami egy évvel korábban a 27. volt. A PayPal viszont sokat javított, az 54. helyről a 35.-re ugrott.

A 100-as listán szereplő vállalatok 42 százaléka a high-tech iparágban működik, 18 százalék pedig a pénzügyi szektorban. Kilenc százalék képviseli a szolgáltatások piacát, a többiek az ipar, az építőipar, az infrastruktúra-fejlesztés, a kereskedelem, a gyógyszeripar és a közszolgáltat területén tevékenykednek.

Izraeli Nagykövetség

Csodával határos módon maradt meg az űrhajós naplója

Ilan Ramon világűrben írt naplójának 34 lapja maradt meg a Columbia űrrepülőgép katasztrófáját követően. Most ezekből rendeztek kiállítását a jeruzsálemi Izrael Múzeumban.

Ilan Ramon, az első és ez idáig egyetlen izraeli űrhajós 2003-ban hat társával együtt lelte halálát, amikor a Columbia űrrepülőgép a Földre való visszatérése közben megsemmisült. Ramon naplót is vezetett a világűrben töltött 15 napos időszak alatt, amiből csodával határos módon 34 oldal megmaradt. A tollal vagy ceruzával írt lapok túléltek az űrsikló felrobbanásakor keletkezett, nagyjából 5000 fokok tüzet, majd az atmoszférába belépve a mínusz 50 fokok hideget, és 70 kilométeres magasságból zuhantak Texas területére. Ott több hónapig hevertek a földön, kitéve az időjárás viszontagságainak, amíg a NASA munkatársai rájuk nem találtak.

A NASA-nál először azt gondolták a héber nyelvű szövegekről, hogy technikai leírásokat tartalmaznak, ám miután eljuttatták őket Ramon feleségéhez, kiderült, hogy az űrhajós személyes naplójából valók. A lapok egy része ugyan egész jó állapotban került elő, de az izraeli szakembereknek így is dolgozniuk kellett azért, hogy olvashatóvá váljanak. Először fertőtlenítették, majd mikroszkóp segítségével óvatosan szétválasztották őket. Végül egy rendőrségi laborban fejtették meg a tartalmukat.

A megmaradt 34 oldalból nyolcat írt Ramon a világűrben, ezekben az űrsiklóban töltött mindennapokról számol be, illetve azokról a gondolatokról, amelyek az űrutazás során eszébe jutottak. A felszállás előtti pillanatokról például a következőket írja:

„A kilövés reggele. Az utolsó öszszepakolás, az utolsó reggeli a Földön, az űrruhák felvétele, a hagyományos kátyajáték az utolsó másodpercekig, lemegyünk a lifttel, kifelé a járműhöz, amely az űrhajóhoz visz. Egy pillantás a Columbiára, amely függőlegesen csillogva mered az ég felé, indulásra készen.”

Ramon arról is írt naplójában, hogy mit látott az űrrepülőgépről tekintve:

Ilan Ramon

„Ez fantasztikus, látni a fénykört, mintha még egy gömb fedné be a Földet, és mennyire vékony! Ezután fél óra múlva kezdődik a napfelkelte, az atmoszféra csodálatos kékes színárnyalatot kap, és egy pillanat alatt világosságot teremt a teljes sötétségből az erős és fényes napsugárzás.”

Rona Ramon, az izraeli űrhajós talaly elhunyt özvegye először nem akarta nyilvánosságra hozni férje személyes naplórészleteit, azonban nem sokkal halála előtt felkereste a jeruzsálemi Izrael Múzeumot azzal, hogy szeretné, ha mégis kiállítanák az írásokat.

Kibic

Izrael engedélyével a Palesztin Hatóság tíz páncélozott járművet kapott

A Palesztin Hatóság biztonsági erői négy hónappal ezelőtt tíz páncélozott járművet kaptak az Egyesült Államok közreműködésével, de a részletekre csak most derült fény. A járművek a jordán Allenby kereszteződésen át érkeztek Júdeába és Szamáriába (Ciszjordánia), Izrael jóváhagyásával, számolt be a Ynet híroldal.

A Palesztin Hatóság az elmúlt években többször kérte Izraeltől, hogy engedélyezze a biztonsági műveleteihez szükséges járművek bejutását.

A héber nyelvű médiában idézett anonim biztonsági tisztviselő szerint a lépést Washington kérésére hagyta jóvá Benjámin Netanjahu miniszterelnök és az akkori védelmi miniszter, Avigdor Liberman több mint kilenc hónappal ezelőtt.

Mielőtt fény derült volna a szállítás pontos idejére, a páncélozott járművek beengedését sokan a palesztin kormányon belül Izraellel szemben érzett harag enyhítésére és a felek közötti biztonsági koordináció fenntartására irányuló lépésként értelmezték.

A Kneszet talaly megszavazott egy törvényjavaslatot, amely lehetővé teszi az izraeli kormánynak, hogy levonja a Palesztin Hatóságtól azt az összeget, amit Mahmúd Abbászék a biztonsági foglyoknak és a támadás végrehajtása közben megölt terroristák családjainak fizetnek. A törvény februárban lépett életbe, 138 millió dollárnyi sékel visszatartásával.

Abbász válaszul elutasította a teljes adóbevétel összegét, amit Izrael a kormánynak fizet havonta, és ami a Palesztin Hatóság havi jövedelmének több mint felét teszi ki.

Az 1994-ben aláírt gazdasági megállapodás értelmében Izrael évente több tízmillió dollárt utal át a Palesztin Hatóságnak az izraeli kikötőkön áthaladó, palesztin piacokra szánt árukra kivetett adó- és vámkedvezményekre. Az átutalások kulcsfontosságú bevételt jelentenek a készpénzhiánnyal küszködő palesztin kormánynak, bár Izrael a múltban visszatartotta a kifizetéseket a politikai viták miatt.

A pénzügyminisztérium februárban azt mondta, Izrael mintegy 700 millió sékelt (54,1 milliárd Ft) gyűjt be az adókból, és mintegy 600 millió sékelt ad át a Palesztin Hatóságnak a villamosenergia-, víz-, szennyvíz- és orvosi szolgáltatások kifizetésének levonása után.

A pénzügyi krízis miatt a palesztin biztonsági erők a fizetésüknek csupán a felét kapják kézhez.

Az Izraellel régóta fennálló feszültségek ellenére a palesztin biztonsági erők és a Júdeában és Szamáriában működő izraeli hadsereg közötti biztonsági koordináció nagyon szoros, és kulcsfontosságú tényezője a két fél közötti kapcsolatnak.

Izrael kemény kritikák érték a Palesztin Hatósággal szembeni álláspontja miatt, miközben közvetett tárgyalásokat folytat a Gázai övezetet uraló Hamász terrorszervezettel, és több tízmillió dollár katarai készpénzt enged be az övezetbe.

A járművek jóváhagyásának híre azonban feldühítette a Szamáriai Regionális Tanács vezetőjét, Joszi Dagant, aki szerint a lépés veszélybe sodorja a telepések és az izraeli katonák életét Júdeában és Szamáriában.

„Minden épesszű ember megérti, hogy egyenruhába öltözött terroristákat felfegyverzett páncélozott járművel ellátni olyan döntés, ami sok vérbe kerülhet. Számos júdeai és szamáriai terrortámadást, melyben zsidó katonákat és civileket gyilkoltak meg, a Fatah katonái és a Palesztin Hatóság rendőrei által vagy segítségével hajtottak végre.”

„Elképesztő, hogy azok az emberek, akik részt vettek a Ne adj nekik fegyvert! demonstrációkon az oslói megállapodások idején, most páncélozott autótokat adnak nekik. Felszólítottam azokat, akik ezt a szerencsétlen döntést hozták, hogy térjenek észhez” – mondta Dagan.

Eddig gyalogolniuk kellett, most már nem...

Ortodox vagy ultraortodox... de kik is ők valójában?

Az alábbi írással egy régi, tulajdonképpen magammal szembeni adósságot kívánom törleszteni, ugyanis olvasva a világsajtót, ezen belül is a kelet-európai, de bizonyos mértékben az izraelit is, szembetűnő, hogy mennyire nincsenek tisztában még a témával behatóbban foglalkozók sem, hogy ki ultraortodox zsidó és ki nem.

Nem tesznek különbséget ultraortodox és ortodox között. Ha fekete öltözetű zsidót látnak, szinte azonnal kikiáltják ultraortodoxnak.

Pedig a szívárvány nem foglal magába annyi árnyalatot, mint ez a látólag fekete-fehér világ.

Sok hónapja foglalkoztatott a gondolat, hogy lehetőleg minél rövidebben, de még az érthetőség határain belül felvázoljam, hogyan is néz ki ez az ultraortodox világ. De pontosan mindig a rövidség igénye riasztott vissza, tudva, hogy ha az összes idetartozó csoportot be kívánom mutatni, az kimeríti egy nagyobb lélegzetű könyv terjedelmét is.

Mégis megkísérlem. Azt azonban le kell szögezni, hogy az alábbiakban csak Izraelrel foglalkozom, hiszen ezt ismerem hosszabb ideje és közelebbről. No meg azért is, mert a világ más részén élő ortodox/ultraortodox közösségek élete nem feltétlenül azonos az izraeliével.

Talán célszerű azzal kezdeni, hogy megpróbáljuk meghatározni, mit jelent ortodoxnak, illetve ultraortodoxnak lenni.

Az **ortodox** zsidók életét a Sulchán Áruh (zsidó vallási törvénytár) határozza meg. Ez nem mond ellent az őket körülvevő környezet el- és befogadásának. Azaz állami oktatási intézményekben (is) tanulnak, igénybe veszik az állami intézményeket és szolgáltatásokat, betartják az állam törvényeit, katonai szolgálatot teljesítenek stb.

Az **ultraortodoxok** fő vezérével szintén a Sulchán Áruh, de ehhez társulnak a hagyományokból eredő szabályok, amelyek származási helytől, kötődéstől függően különbözőek is lehetnek.

Sarkosan fogalmazva, az **ortodoxok** szerint **ami nem tilos, azt szabad**, az **ultraortodoxok** szerint **amit nem szabad, az tilos**.

Az ultraortodoxok elzárkóznak az őket körülvevő világtól, és elvárják, hogy ez a külvilág ne szóljon bele az életükbe. Bevásárlásaikat a lakókörzetük üzleteiben intézik, az ott praktizáló orvosokat látogatják. Persze rákényszerülnek az állami egészségügyi szolgáltatásokra is. Ilyenkor az esetek túlnyomó többségében csak olyan helyeket látogatnak, amelyek elvárásainak megfelelnek.

Az állami oktatási intézményeket nem veszik igénybe. Jesivákban tanulnak, ahol egyáltalán nincsenek közismereti tárgyak. Ebből következik, hogy ha szándékukban is állna munkába állni, csekély az esélyük bejutni a munkaerőpiacra. A hatóságokkal nem működnek együtt, és nem egy esetben köztörvényes ügyeik sem jutnak azok tudomására.

Egy ultraortodox háztartásban nincs televízió, és a vallási tárgyakon kívül nincsenek könyvek. Csak olyan, „kóser” mobiltelefon használják (internetkapcsolat, Twitter nélkül), amit a közösség vezetője jóváhagyott.

Életerük többnyire nem terjed túl a lakóterületük határvonalán. A való világtól szinte hermetikusan elzárva élnek, ennek következtében többnyire fogalmuk sincs az őket körülvevő világról.

Feltétlenül szót kell ejteni a jesivákról. Izraelben, vagyis ahogy a modern Izrael kikiáltásáig nevezték: Palesztinában, a második világháborút megelőzően is működtek jesivák. Ezek azonban a közelébe sem jöttek a nagy hírű európai jesiváknak, amelyek tanáraikkal és tanulóikkal egyetemben elpusztultak a holokausztban.

Ilyen előzmény után természetesnek tűnt, hogy a maroknyi megmaradtaknak az újonnan megalakult zsidó állam biztosítsa a legzavartalanabb elmélyülést a Tóra tanulmányában.

Tehát az egész „jesiva-ügy” David Ben Gurionnal kezdődött. Ben Gurion és a litván Schach rabbi között született meg az egyezség a jesiva-növendékek jogállásáról. Ennek értelmében mentesülnek a katonai szolgálat alól, és tanulmányi idejük munkaviszonynak számít. Erre az időre állami támogatást élveznek, a jesivát fenntartó alapítványi hozzájárulások kiegészítéseképpen. **Tárgyi időszakban 28 jesivában összesen 400 fiatalról volt szó, ők az akkori 600 ezer fős zsidó lakosság 0,07%-át jelentették.**

A 2015-ös statisztikai adatok szerint 1400 intézményben összesen

Jeruzsálemi frakció – tüntetés a bevonulás ellen

108.300-an tanultak. A jesivákban – 18 éves kortól a nőiülésig – 35.700-an, a kolelekben – nőiülettől 67 éves korig – 72.600-an, 155 alacsonyabb fokú oktatási intézményben – chéder, kis jesiva – 17.700-an tanultak. **Ez összesen 126 ezer fő, a 6 millió 370 ezres zsidó lakosság 2,08%-a.**

Az ultraortodoxia egyik „alcsoportha” a chászidizmus.

A chászidizmus filozófiai rendszer, amely vallási megközelítésben ad választ az egyszerű emberek szociológiai, társadalmi problémáira.

A chászidizmus megalapítója, Bal Sem Tov (1698–1760) és tanítványai dolgozták ki ezt a filozófiai rendszert, amely szerint:

– az Örökkévaló előtt nem a tudás, nem a törvények betartása, hanem a felé irányuló, odaadó szeretet és hűség a fontos. A vallásos életmód, a sok rituális előírás lényege az Örökkévaló szeretete.

– az Örökkévaló nem önmegtartóztatással, szomorúsággal, hanem örömmel, táncsal kell szolgálni.

– a zsidó nemcsak a Tóra parancsolatainak betartásával szolgálja az Örökkévalót, hanem minden hétköznapi cselekedetével is.

A chászidokat két nagy csoportra lehet osztani, úgymint askenáz (európai) és szefárd (keleti származású) zsidók.

Mindkét ág számos alcsoportra oszlik. Szefárdok pl. a jemeniek, akik hagyományaikban, szokásaikban, imarendjükben sokban különböznek a többiektől.

Az askenázoknál az 1920-as években alapították az eda ha-haradit közösséget magyar és lengyel (stettl) származású zsidók. Ide sorolhatók a Szatmár, a Toldot Áron, a Naturei Karta. Ezek harcos anticionista csoportok, amelyek nem fogadják el a modern Izrael létjogosultságát. Felfogásuk szerint a zsidó államot csak a Messiás eljövetele után lehet megalapítani. Az állam életében nem vesznek részt, nem szavaznak...

A többi ágazatra sem jellemző a harcos cionizmus, azonban ők kisebb-nagyobb mértékben hajlandók elfogadni a zsidó államot, és többé-kevésbé együtt is működnek azzal.

A nagyobb közösségek, a Gur, a Vizsnyic, a Belc mellett vannak egész kicsik is, mint az erlói (egri) vagy a Dusinszki (nyitrai) chászidok.

A chászid ultraortodox társadalom autoriter irányítás alatt áll. A chászid közösség vezetője a rebbe (admor). A litvánok (ultraortodoxok) esetében akár a jesiva vezetője, vagy akár egy kisebb közösség (hacer) feje áll a közösség élén. Szavuk a születéstől a haláláig az élet minden területén döntő. A közösség tagjai tanácsért, döntésért csak hozzá fordulnak, és a hallottakat minden gondolkodás nélkül követik.

Tulajdonképpen állami támogatásból (bár ez az utóbbi időben változáson ment keresztül), valamint a nem csekély adományokból. Az adományok túlnyomó része külföldi közösségeiktől származik, illetve hivatásos adománygyűjtők által megszerzett külföldi támogatásból.

A Ben Gurion–Schach egyezményben szerepel, hogy a tanulási idejük munkaviszonyának számít, tehát ezért bért kapnak. Ennél a témánál érdemes kicsit elidőzni. Ugyanis az állami támogatás nem személyre szóló, ugyanakkor létszámfüggő. Röviden: **az állami támogatás – csakúgy, mint az adomány – a jesiva számláján jelenik meg.** Ezért az intézmény vezetőjének érdeke a minél magasabb tanulói létszám. Az állami támogatás és az adományok útjának követésére csak az utóbbi időben történtek lépések.

Az adományokból és az állami támogatásból befolyó összegből tartják fenn a jesivát és juttatnak az ott tanulóknak egy nem túl magas összegű (a minimálbérnél szinte mindig alacsonyabb) csekket. Ezenkívül támogatást kaphatnak az erre a célra létrehozott közösségi szervezettől (GAMAH). Hétvégeken és ünnepekkor van szervezett ételmisszerzés is.

Fel lehet tenni a kérdést, hogy a többségében sokgyerekes családok hogyan tudnak megélni ebből? A válasz: nagyon nehezen.

Ezért van az, hogy az ultraortodox családok túlnyomó többsége a statisztikai szegénységi küszöb alatt él. Megjegyzendő, hogy ultraortodox/chászid körökben szinte kizárólagos a készpénzforgalom. Ennek egyik oka, hogy vagy egyáltalán nem rendelkeznek bankszámlával, vagy az egyenlőgük miatt a banktól nem kapnak hitelkártyát. A másik, nem kevésbé lényeges ok az adóhatóság kijáratása.

Érdekes talán áttérni egy másik – a nyilvánosság előtt talán a legtöbbet tárgyalt – kérdésre, és a továbbiakban a katonai szolgálattal kapcsolatos problémát venni górcső alá.

Vizonylag gyakran látni a televízióban erőszakos, túlnyomórészt „spontán” tüntetésekről szóló beszámolókat Jeruzsálemből, ahol ultraortodoxok a katonai szolgálat ellen tiltakoznak.

Nem túl régen derült fény arra, hogy ezek az ún. spontán tüntetések szinte katonai precizitással vannak szervezve. Az egyik tüntetésen a rendőrök kiemelték a tömegből néhány hangadót, és ennek kapcsán felvették a kapcsolatot a jesivájukkal. Pár perccel a beszélgetés után arra lettek figyelmesek, hogy a tömeg feloszlik, amiből egyenesen következik, hogy nemcsak az oszlatás, de a tüntetés szervezése is felülről irányított.

A tüntetések résztvevői az ún. **jeruzsálemi frakcióhoz** tartoznak. Számuk néhány ezer főre tehető, és vezetőjük, Auerbach rabbi nemrég hunyt el.

A közösség tagjai az ultraortodox világ **szélsőségei**.

A háttérben azonban nemcsak államellenesség áll, hanem az ultraortodox világon belüli harc a befolyásért.

Az egész ultraortodox bevonulási procedúra leegyszerűsítve a következő: az illető megkapja a behívóját, elmegy a sorozóirodába. Ott aláír egy nyomatványt, és mehet haza. A jeruzsálemi frakció ezt is állami beavatkozásként értékeli, és még aláírni sem hajlandó. Aztán ha valamelyikük néha belebotlik egy igazoltatásba, vagy külföldre szándékozik utazni és útlevél-ellenőrzéshez járul, azonnal kiderül, hogy szolgálatmegtagadó. Ott helyben átadják a katonai rendőröknek, akik az előállítás után megpróbálják meggyőzni, hogy írja alá a nyomatványt. Ez általában nem sikerül, ilyenkor az illetékes tiszt rövid elzárásra ítéli. Átszállítják egy katonai börtönbe, ahol egy-két heti „nyaralás” után általában aláír. Csak elvétele kerül a delikvens katonai bíróság elé.

A fent leírt esetben a jeruzsálemi frakció azonnal az utcára vonul, és általában sikerül a jeruzsálemiek életét megkeseríteniük.

Vannak azonban tényleges fegyveres katonai szolgálatot teljesítő ultraortodoxok is. A lényege a dolognak az, hogy ez minden esetben egyéni döntésen alapul, és a bevonulók általában nem a mainstreamből kerülnek ki, hanem olyanokból, akik valamilyen okból kihullottak az oktatási keretből, vagy egyéb beilleszkedési problémával küzdenek.

Társadalmi beilleszkedésükhöz a katonaságtól és erre alakult társadalmi szervezetektől kapnak segítséget. Ennek ellenére pokoli nehéz utat járnak be, mert gyakorlatilag minden ismeretük hiányzik, ami az élethez szükséges.

Csak érdekességként említem, hogy nem túl régen járta be az izraeli sajtót az a hír, hogy az egyik szatmári rebbe (jelenleg hat van) egyik unokáját az izraeli hadsereg tisztjévé avatták.

Sokkal kevesebbet, mondhatni semmit nem lehet hallani azokról a fiatalokról, akik a katonai szolgálat teljesítésének vállalásával elvesztik az addig biztosnak hitt háttérrel – akiket kitagad a család. Ha közkeletű kifejezéssel akarok élni, azt mondhatom, hogy egyik pillanatról a másikra halmozottan hátrányos helyzetűvé válnak, akiknek meg kell birkóznuk a család elvesztésével, ugyanakkor be kell hozniuk a lemaradásukat, amely a közismereti tárgyak hiányából adódik, be kell illeszkedniük egy nyitott – számukra addig ismeretlen – világba... mindezt 18 évesen!

Izraelben az általános hadkötelezettséget törvény írja elő. Elvben ez alól senki nem húzhatja ki magát. Az is természetes társadalmi igény, hogy épkézláb emberek ne társadalmi juttatásból – ami nem más, mint a többség adójának egy igen tekintélyes része – tartsák fenn magukat.

Ami viszont nem természetes, az a változást szorgalmazók hozzáállása. És itt elsősorban is a törvényalkotókra gondolok. Ugyanis a modern Izrael 71 éve alatt egyetlen kormány sem tudott felmutatni kivitelezhető programot. És most, amikor a téma kritikus szintre ért, még mindig csak „tűzoltásban” gondolkodunk.

Meggyőződésem, hogy a „Furkósbottal Európába” szemlélet, a frázispogtatás nem járható út.

Ezzel szemben – átlátható törvények mellett – olyan körülmények kialakítása szükséges, amelyek részben kényszerítő erővel hatnak, részben lehetőséget biztosítanak, ugyanakkor nem sértik vallási elkötelezettségüket.

Egy modern hadseregtől, ahol a tisztnek – képletesen szólva – a laptop a fegyvere, nem várható el, hogy nagy tömegben képzetlen fiatalokkal töltsen fel az államanytot (nem véletlen, hogy a sorozáson megjelentek közül szinte senki bevonulására nem tartanak igényt).

A változó világot nem tudomásul venni több mint vétek. A világ pedig rohamléptekkel változik. Néhány jó hírű, ún. nagy jesiva vezetője meg is értette az idők szavát. Ezekben az intézményekben a tanterv részét képezi a közismereti tárgyak oktatása, sőt tanulás melletti szakmásható tanfolyamokat is tartanak.

Természetesen a hadsereg kötelékén belül is lehetőség kínálkozik a továbbtanulásra (elsősorban olyan területen, amelyre a katonaságnál szükség van), és a már bevonultak támogatását felvállaló szervezeteken keresztül is megvalósítható a képzésen való részvétel.

Véleményem szerint azonban ezt átfogóan, jól kidolgozott, hosszú távú programmal az államnak kell felvállalnia.

APRÓ-
HIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés
Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-
PHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr.
Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogorrögzítés minimplantá-
tumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1.
320-4778. www.drviragdental.hu és
www.mini-implantum.hu

Közös képviselet, társasházkezelés,
ingatlanközvetítés, ingatlankezelés Bu-
dapesten. Dr. Bíró Anna, 06-70-505-
9394, 06-70-383-5004, info@drbiro-
anna.hu

Színes és fekete-fehér nyomtatás,
másolás, plakátnyomtatás, névjegyké-
szítés, diplomakötés, könyvnyomtatás
a Mammút III. em. 312-es üzletben és
a Balogvár u. 1. alatt. Messinger Mik-
lós, +36-20-934-9523, rcontact@t-
online.hu

Régiség, festmény, ékszer, hagyaték vétele a legmagasabb áron, azonnali készpénzfizetéssel. Kárai Galéria, 1077 Budapest, Wesselényi u. 9., a Dohány-zsinagóga mögött. 06-1-344-2728, 06-20-924-5370, karaigaleria@karaigaleria.hu, 25 éve a magyar műkereskedelemben.

Középkorú hölgy eltartási vagy életjáradéki szerződést kötne. 06-30/621-3857.

Sar-El program! Gyere velünk ön-
kéntesnek Izraelbe! Indulási dátum: jú-
nius 16. Információ és jelentkezés:
janos.deutsch76@freemail.hu, +36-
20-233-8454, vagy az Izraeli Kulturá-
lis Intézetben (VI. ker., Paulay Ede u.
1.) minden kedden, 16–17 óra között.

73 éves, agilis, zenét, táncot, színhá-
zat, utazást kedvelő férfi jólelkű társát
keresi 60–70 éves, budapesti hölgy
személyében. 06-20-282-7808, a reg-
geli és az esti órákban.

Sámesz kerestetik

**A Hegedűs-körzet felvétel
hirdet a zsinagóga sámeszi
munkakörének betöltésére.**
**Jelentkezés a körzeti irodában
kedden és csütörtökön 14.00 és
17.00 között, vagy a következő
e-mail-címen:**
hegedus@bzsh.hu

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek

Szövetségének lapja

1075 Budapest, Síp u. 12.

Telefon/fax: 322-2829

E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 4800 Ft

Külföldre 6800 Ft/év

USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető

az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsek: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk

intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

mondAt Kft., www.mondat.hu

Felélős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Temetői töprengés

Olvasói levél

Zala megye 2006-ban ébredt álmából, s egy időre felébredt. Az álomhoz egy ideig kezet nyújtott a Zala Megyei Önkormányzat, a Miniszterelnöki Hivatal, az önkormányzatok és mindvégig, ma is, a Mazsihisz. 19 temetőt újítottunk fel. Eltelt 13 év, ennek vannak tapasztalatai, vajon szembe merünk-e nézni velük?

Fontosak az őseink, akik itt nyugszanak, akiknek úgy gondoljuk, hogy temetőink megőrzése csak ezen az úton lehet, mert ezt írja elő a vallásunk, az örök megváltás. Én itt most az elhagyott temetőinkről szólok és nem a működőkről, illetve nem azokról, amelyekre a hitközségek még odafigyelnek.

Mi volt az eddigi tapasztalat? Temetőink voltak és vannak, de senki nem vigyázott a tiszteletr, csak a természet. Ágas-bogas fákkal, sűrű aljnövényzettel, sírokra felfutó borostyánnal szőtte át és próbálta védelmezni őseink nyughelyét. Védelmezni a múltó lelkiismerettől, a felejtéstől, a sírkőre éhes vandáloktól. Na-gyon kevesen jaidultak fel.

S mi van ma? S mi a zalai tapasztalat? Azt tudom és érzem, de munkám so-rán látom és tapasztalnom is, hogy az eredmény látszólagos. Igazán őrizzük-e őseinket? Szerintem nem! Már hallom előre, hogy ezek kemény szavak, így nem lehet megközelíteni a tiszteletet, előírásaink vannak, és azokat be kell tar-tani.

Mit tartunk be tulajdonképpen? 13 év telt el az első temető felújításától. Mi-vel a fenntartás nem folyamatos, már látszik az idő vasfoga. Zalában még 36 temető van, amit fel kellene újítani, s mutatni, hogy itt is éltek zsidók. Folyta-tom-e a munkát, vagy az eddig felújítottakkal foglalkozom? A temetők sorsa a szívőtől függ, mert ahol van szív, ott viszonylag minden rendben, ahol nincs, ott a felújítás is az enyészeté. A munka dandárját a fűnyírás teszi ki, pedig a fenn-tartás ennél összetettebb. Nem kívánom felsorolni a munkálatokat, ezt már meg-tettem egyszer az újság hasábjain. A mostani korszátáimon azt látom, hogy olyan a temetőkkel való foglalkozás, mint Kőműves Kelemen balladája. Csak ezt be kellene ismerni, és másképp foglalkozni őseinkkel.

Sokan és sokféleképpen dolgoznak áldozatosan temetőinkért, de van-e straté-gia, átgondoltság, tisztánlátás és együttes, egyfelé tartó akarat? 470 millió, dön-tően kerítés. A pályázat címe: „Elhagyott temetők”. Mit újítunk fel, miből mennyit, hogyan? Szép gesztus! A rendszerváltás óta eltelt 29 év. Hol tartunk? Meddig jutottunk? Tudjuk-e pontosan, hány temetőnk van és milyen állapotban? Ki járt ott, ki látta valamennyit? Mennyibe kerül a teljes felújításuk? Hány temetőnk tűnt el végleg? Ki jaidult fel?

Kérdések, kérdések, kérdések. A válasz az együttes gondolkodás, az egy cé-lért való fellépés, a felelősséget vállaló erők összpontosítása. A rabbik, elnökök, temetőért tevők, az állam, az önkormányzatok, a pályázatok, a tudósok, a Mazsihisz, az aggódók, a zsidók részéről újszerű megközelítése az ősök tiszte-letének.

Egy sajátos válasz van. Ez évben egy olyan iskoláról tudok – Szentpéterúr –, ahonnan a felújított zsidó temetőben elhelyezik az emlékezés koszorúit. Van olyan felújított temető, ahova senki nem jár, és ez a többség. Sok nem is a fal-vakon belül helyezkedik el. Van egy folyamat: a valóság ismerete – felújítás – ellenőrzés – visszacsatolás. Mindennel rendben vagyunk, pedig önismeretünk szempontjából fontos lenne a beismerés.

Hadd közelítem meg az anyagiak oldaláról. Ez egy olyan vödör, melynek nincs feneke, mégis öntjük bele a vizet. Hány temetőnk van, melyet kimértünk, és eladtuk azon területet, melyben nem nyugszanak őseink? Ki vágja a rajta lévő fákat, kinek a haszna? Hány helyen fizetünk, és köztemetőben nyugszanak őseink. Veszünk fűnyírókat, meddig tartanak, mire használják őket? Tudom, ezek csak kérdések, de a jövő miatt a válaszok is kellenének. Tehát a temetők csak anyagiakat visznek, de valamit hozhatnának is, vagy inkább úgy fejezem ki magam, hogy kevesebb költséget igényelnének.

Mi a megoldás, ha van egyáltalán? A digitalizálás, az önkormányzati honla-pok, a térképek, a fényképek, a tanórák, az internet, az emlékezet fenntartása – temetők nélkül.

Ezt én mondom ki, aki 16 évig szolgálta a város temetőit, és segítette az egy-házi temetők fenntartását is, ahol a zalaegerszegi zsidó temető rendszeresen és folyamatában fenntartva őrzi őseink nyughelyeit (több milliót ráköltve). Nem-csak a zsidó temetők tűnnek el – ez lesz a jövő –, hanem a régi református, csa-ládi, nemesi temetőink is. Tehát a kézzelfogható kulturális értékeink. Hány ilyen tűnt el az utolsó harminc évben, s nem remegtünk bele...

Ezeket a gondolatokat kiáltásnak, jajszónak írtam le, mert látom a munka gyümölcsét, az értelmetlen akaratot, a régies gondolkodást, a távolodást a 21. századtól. A jövő a fontos, ami más gondolatokat követel a jelennél. 30 év alatt elértünk valamit. Hát érzünk el többet, s gondoljunk újra 30 évet, és tiszteljük akkor is őseinket.

Siklósi Vilmos elnök
Zalaegerszeg

Kiegészítés gyógyszer-
és MRI-támogatáshoz

Korábbi tájékoztatónkban már kö-zöltük, hogy szociálisan rászoruló be-tegek esetenkénti támogatást igényel-hetnek átlagosnál drágább gyógyszer-ek beszerzéséhez, valamint olyan ma-gánjellegű MRI- (mágneses rezonan-cia) -vizsgálatok finanszírozásához, amelyeket az állami egészségbiztosítás csak túl késői időpontra tud vállalni.

Az eddigi jelentkezőkkel történt te-lefonbeszélgetéseink alapján az aláb-biakkal egészítjük ki korábbi informá-ciónkat.

1. Drágább gyógyszerek támogatási igényléséhez nem kell külön igazolást kérni a háziorvostól, hanem csak egy másolatot a háziorvos gépi nyilvántar-tásában már meglévő teljes gyógyszer-szükségletükről. Ez természetesen tar-talmazza az igénylésben feltüntetendő drágább gyógyszerek neveit is. Ezután már csak alá kell írnia a háziorvosnak a másolatot.

2. Magánjellegű MRI támogatásá-nak igénylése előtt ajánlatos lehetőség szerint több magáncégnél érdeklődni, ugyanis lényeges különbségek vannak mind a vállalt határidőkben, mind az árakban.

3. Magánjellegű MRI támogatásá-nak igényléséhez orvosi igazolásként

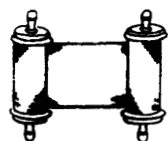
elegendő beküldeni a meglévő MRI-beutaló fénymásolatát.

Megjegyezzük, hogy a hozzánk ér-kezett személyi adatokat az előírt ti-toktartással kezeljük.

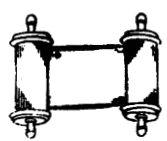
Részletesebb tájékoztatás és adatlap továbbra is a következő telefonszámon kérhető: Vértés István, 06-1-321-3497, lehetőleg az esti órákban.

– Táblaavatás. 1944. június 30-án deportálták Rákosszentmihály, Sas-halom, Mátyásföld, Cinkota és Ár-pádföld zsidó lakosságát a rákos-szentmihályi vasútállomásról. 75 év után, 2019. június 30-án (vasárnap) délelőtt 10 órakor emléktáblát avat-nak az egykori rákosszentmihályi imaház falán (1161 Budapest, József u. 55.).

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Jún. 21.	Szombat reggel Jún. 22.	Péntek este Jún. 28.	Szombat reggel Jún. 29.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Thököly út 83.	18.00	9.30	18.00	9.30
Hunyadi tér 3.	19.00	10.00	19.00	10.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuváros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	20.35	8.00	20.35	8.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	20.35	9.00	20.30	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Pesterzsébet (Vörösmarty u. 8.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	20.55	8.00	20.55	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	20.55	8.00	20.55	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füdfő u. 1.)	18.30	8.30	18.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.30	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	
N A P T Á R				
Június 21. péntek	Szíván 18.	Gyertyagyújtás: 8.27		
Június 22. szombat	Szíván 19.	Szombat kimenetele: 9.48		
Június 28. péntek	Szíván 25.	Gyertyagyújtás: 8.27		
Június 29. szombat	Szíván 26.	Szombat kimenetele: 9.47		
Újholdhirdetés				

Mártír-istentiszteletek 2019

Június 16.		
Gyöngyös	10.00	temető
Révkomárom	10.30	temető
Székesfehérvár	11.00	temető
Salgótarján	11.00	temető
Balassagyarmat	11.00	temető
Nyíregyháza	11.30	temető
Sátoraljaúj hely	14.00	temető
Kápolnásnyék	15.00	temető
Eger	15.00	temető
Esztergom	11.00	volt zsinagóga, utána temető temető
Nagygyezy	17.00	
Június 23.		
Tata	10.00	temető
Szécsény	11.00	temető
Miskolc	11.00	temető
Tatabánya	13.00	temető
Szolnok	14.00	kis zsinagóga
Június 28.		
Csongrád	10.00	temető
Június 30.		
Cegléd	9.00	temető
Veszprém	10.00	emlékmű
Encs	11.00	táblaavatás
Nagykőrös	11.00	temető
Győr	11.00	temető
Dombóvár	14.00	temető
Békéscsaba	15.00	zsinagóga
Sárbogárd	16.00	temető
Hódmezővásárhely	17.00	temető
Gyula	12.00	temető
Kaposvár	10.00	temető
Szeged	10.00	holokauszt-emlékmű
	11.00	zsinagóga
	14.00	konferencia

Július 7.		
Szombathely	10.00	zsinagóga
Szekszárd	10.30	Művészetek Háza
Jászberény	11.00	temető
Sopron	11.00	temető
Pápa	15.00	zsinagóga
Tapolca	13.00	gettó, temető
Pécs	10.30	temető, zsinagóga
Karcag	11.00	temető
Július 14.		
Soroksár	9.30	temető
Erzsébet	10.00	temető
Csepel	11.00	temető
Debrecen	10.00	temető
Szarvas	12.00	temető

Július 21.		
Rákospalota, Újpest	18.00	zsinagóga

A további időpontokat folyamatosan közöljük. Kérjük olvasóinkat, hogy az időpontokat, helyszíneket rendszeresen kísérik figyelemmel, mert változás lehetséges.

A sportági szakszövetségek segítik a Maccabi Európa Játékok rendezését

Tizenhárom hazai sportági szakszövetség segíti a 15. Maccabi Európa Játékok versenyének lebonyolítását, valamint az eredmények hitelesítését. Az erről szóló együttműködési megállapodást Deutsch Péter, a játékokat szervező EMG 2019 Sport Kft. ügyvezetője írta alá a sportági szervezetek képviselőivel – közölte az MTI.

„Ez az első alkalom a Maccabi Európa Játékok történetében, hogy a

versenyek előkészítésében és lebonyolításában a sportági szakszövetségek a szervezők partnerei” – jelentette ki Deutsch Tamás, az MTK Budapest elnöke, a játékok Védnöki Testületének vezetője.

A sportvezető hozzátette: ez az együttműködés adja a garanciát arra, hogy az eseményekre a lehető legmagasabb színvonalon kerüljön sor, s az eredményeket is a nemzetközi előírásoknak megfelelően lehessen hitelesíteni. „Ennek a partnerségnek köszönhetően akár hivatalos országos, Európa- és világsúcsok is születhetnek a nyári Maccabi Európa Játékokon” – hangsúlyozta Deutsch Tamás.

Jusztin Ádám, a Magyar Maccabi Vívó és Atlétikai Club elnöke, a szervezőbizottság társelnöke arra hívta fel a figyelmet, hogy a magyar zsidó sportolók 2010 óta több mint 100 érmet nyertek a Maccabi Európa és Világjátékokon, s reméli, hogy idén hazai környezetben is kiemelkedően fognak szerepelni.

Az együttműködésben a hazai labdarúgó-, röplabda-, kosárlabda-, vívó-, tollaslabda-, asztalitenisz-, sakk-, bridzs-, vízilabda-, úszó-, tenisz-, lovassport- és gyeplabdaszövetség vesz részt. Vannak szövetségek, amelyek több sportág rendezéséért is felelnek – például az MLSZ a futsalért is –, míg az országúti kerékpárversenyek lebonyolításában a Bringa Fehérvár Kft., a golfeseményekében pedig a Pannónia Golf & Country Club működik közre.

SPÁNN GÁBOR

A matchmaker

Sólem Áléchem örökbecsű kisregényében, a Tóbiás, a tejesember címűben (ebből készült később a világsikerű Hegedűs a háztetőn musical) van egy jelenet a sádcenolásról. A zsidók lakta képzeletbeli falu, Anatevka közösségének természetesen van sádcene, egy vágósúlyban lévő asszonyság személyében. A könyvben hozzá fordul segítségért a lányos ház feje, mondván, eladósorba került a lánya, kerítsen neki egy behóvód, jó parti zsidó fiút. Az elhíresült matchmaker röviddel később előáll, és közli, hogy megvan a jelölt: a falu egyik iparosának fia. A lányos apa kétségbeesve reklamál: hát ezt hogy képzeld? Annak a Zélignek összesen egy szeme van! Na és – feleli a talpraesett asszony. – Amennyi néznivaló van a te lányodon, ahhoz bőven elég egy szem is. Kedvenc olvasmányom fent elmondott jelenete akkor jutott eszembe, amikor az egyik kártyanap után jó barátom és játszópartnerem félrehívott kérésével.

Elmondta, bizonyára tudom, hogy imádott felesége, akivel 30 évig élt felhőtlen, boldog házasságban, több mint egy éve súlyos betegségben meghalt. Ő magára maradt, és egyre rosszabbul viseli az egyedüllétet. Az illető egy 67 éves, piknikus alkatú, kopaszodó, szemüveges férfiember, ragyogó szakmával és állással. Gazdasági ismereteit annyira becsülik, hogy néhány évvel ezelőtti nyugdíjazását követően azonnal visszahívták négy órában dolgozni, így anyagi gondjai nincsenek. Egy mindig mosolygó, mindenkivel udvarias, kedves, szellemes, igazi úriember. Erre a típusra mondják azt, hogy könnyen szerethető. Az egyébként flottan sztorizó társasági ember a kezeit tördelve kereste a szavakat, amíg kilyukadt a lényegre. Kibökte, hogy tudja, én a zsidó társadalmi életben aktív vagyok, vallásos embernek tart, tudja, hogy zsinagógába járok, nagyon sok embert ismerek. Kérdezi, hogy nincs-e az ismeretségi körömben egy olyan, hozzá hasonló korú, magányos nő, akivel megismerkedhetne, és ha az égiek is úgy akarják, társát is megtalálhatná benne.

Nem szeretek a barátaimnak nemet mondani, de ez a kérés azért mellbevert. Voltam én már az életemben mozigépész, főiskolás éveimben a Mafilmnél II-es rendezőasszisztens (én hoztam a rendező virslijéhez a mustárt, mert a virsli mindig az I-es asszisztens dolga volt), 40 évig televíziós, vicclapfőszerkesztő, kabarérendező és konferanszié, egyetemi oktató, de sádcen még soha. Barátom még hozzátette, azon kívül, hogy végtelen hálás, amiért nem nevetem ki, van benne egy adag félelem is, mivel ő nem egy filmsztár típus. Megnyugtattam, hogy ez nem más, mint önbizalomhiány, mert mindenki hasonlít egy filmsztárra, és ha ő nem is egy George Clooney, de legalább Danny DeVito, és láthatatlanban mondom, hogy akit bemutatni készülök neki, az sem lesz Nicole Kidman.

Ezután az egyik istentiszteletet követően félrehúztam zsinagógámban azt a hölgyet, akit magunk között nem pejoratív értelemben, de úgy nevezünk, hogy „mädchen für alles”. Ha valakinek szüksége van egy bajor csipkeverőre, román takarítónőre, kóser vendéglőre Bangkokban, ő csak két napot kér, és teljesíti a kérést. Mikor elmondtam neki, hogy van egy eladó fiúm, akinek özvegyége terheit kellene enyhíteni, rögtön azt felelte: ó! Mondd a paramétereit, és rögtön tudok a barátnőim közül valakit.

Ezután már csak az alkalmat kellett megteremtteni. Ez úgy történt, hogy genetikai zsidó barátom, aki zsinagógát belülről utoljára a bár micvóján látott, eljött egy péntek esti istentiszteletre az én körzetembe, és az azt követő kiduson, rögtön a kaszinótojástól balra, úgy intéztük, hogy szembejőjjön a kiválasztott. A kölcsönös bemutatást követően én angolosan távoztam. Feleségem, aki csalhatatlan szellem felismeri az emberekben, hogy ki passzol kihez, azt mondta, véleménye szerint 10-es körbe lőttem. A következő kártyaparti végén már én húztam félre országos barátomat, és csak annyit kérdeztem tőle, hogy szükség van-e az egykori világhírű zenebohóc mondatára: van másik!

Szükszavúan annyit mondott, köszöni, nincs, mert most lesz a harmadik randijuk, készül koncertjegyet venni, találkozgatnak, és nem győz hálásnak lenni nekem.

Otthon, szűzi magányomban, páni félelem tört rám, mert eszembe jutott, hogy amit tettem, az nem más, mint orosz rulett. Az első néhány találkozáskor az emberek általában a „napos oldalukat” mutatják a másik felé, és ahogy mondani szokták, lakva lehet megismerni a másikat. Náluk erről nincs még szó, mindketten külön, kulturált körülmények között laknak, és gondolom, most költségtartják egymást.

Rabbim szerint amit tettem, az nem más, mint micve. Szemem behunyva, magam elé idéztem életem főkönyvét, melynek egyik oldalán a bűneim sorakoztak – mit mondjak, szép hosszúkas volt –, a másikon micvéim, jótéteményeim. Remélem, e páros összehozásával ismét hosszabb lesz a kedvező oldal (rám fér!). Mindenesetre eldöntöttem, hogy ha együtt is maradnak, én megtalálom az alkalmat, hogy még egyszer beszéljek barátom fejével. Elmondom neki, hogy most hálás, de ha véletlenül netán kettőjük idilljén nem lesz bróche, ne nálam, hanem a Fogyasztóvédelemnél reklamáljon, és előrebozsátom neki, hogy a nem kívánt hölgy kicseréléséhez mellékelnie kell a vásárlási blokkot is!

Gefilte fishsel harcolnak magyar zsidók az antiszemitizmus ellen

Az antwerpeni zsidó Hoffy's étterem vendégeinek nagy része nem zsidó, viszont szeretik a zsidó ételeket és érdeklik őket az idegen szokások és emberek.

A Hoffy's étterem Belgiumban, méghozzá Antwerpenben található. A tulajdonosa és alapítója, Jakob Hoffman prosperáló zsidó étterméről és a gyűlölet ellen ható megértés fontosságáról beszélt az Arutz Sheva nevű tévécsatornának. A férfi büszkén mutatta meg a főztjét: „Ez itt tyúk kiskével (*burgonyával és hagymával töltött borjúhús – a szerk.*), ez itt latkesz. Ott pedig sült csirke és töltött káposzta.”

A férfi 1985-ben alapította ezt a vállalkozást a bátyjával. „Először boltokba, zsinagógákba mentünk, hogy embereket invitáljunk meg magunkhoz, és egyenek a tipikusan zsidó, kóser ételekből.”

Amikor megkérdezték, hogyan határozna meg, mitől zsidó egy étel, Hoffman azt mondta: semmi olyat nem készítünk, amit mi magunk nem ennénk meg. Tehát a vendégeink ugyanazt kapják, mint amit mi is ennének.

„Magyar zsidók vagyunk, és a legtöbb ételünk a magyar zsidó konyhán alapul. A vendégeink 85%-a nem zsidó, ők Belgium más részeiről, Hollandiából és Németországból érkeznek ide szervezett formában. Ez a látogatás része a körutazásuknak. Idejönnek és megnézik, milyen egy tipikus zsidó, hogyan él, mi az, amit csinálhat, és mi az, amit nem. Aztán az étteremben elmagyarázzuk nekik, mit jelent a kóseresség.”

Ez sokak számára mérföldkő, és olyan, mintha valami gát szakadna át. Ha látnak egy zsidót az utcán, jobban megértene vele kapcsolatban sok mindent, mint korábban, állítja Hoffman. Ha valamit nem ismernek, akkor még jó, hogy badarságokat gondolnak róla.

Hoffman úgy látja, ő maga is harcol az antiszemitizmus ellen. Minden évben egymást váltják itt az izraeli csoportok. „Van olyan hétvége, hogy 500 izraelinek mutatjuk meg Antwerpent. Nálunk nincs jelenléte a politikának, az emberek egyenlően bánnak egymással, és nem számít, ki milyen kipát visel.”

Kibic

Nem jó jel

ÖNINTERJÚ

– Melyik a sok közül, rabbi úr?

– Többre gondolok, de a jó jelről se feledkezzünk el!

– Akkor előbb a jó jel!

– A Síp utcai választások eredménye a béke zálogának látszik!

– És a nem jó jel?

– Na, a következők! Az egykori Anna Frank Gimnázium átnevezése Scheiberre! Egy épület, amelynek Scheiber Sándor még a környékén sem járt! Nem beszélve arról, hogy az előző névadó kortársa lehetett volna az iskola növendékeinek, azaz több köze van hozzájuk, mint a profnak!

– Ez igaz! Scheiber minimum a rabbiképzőt érdemelte volna!

– A másik, még bizarrabb történet napjainkban esett meg! Zsinagógát neveztek el a Hunyadi tér egykori tudós rabbijáról!

– Mi ebben a bizarr?

– Hát csak ugyanaz, mint fentebb! Domán István – fakadjon emlékéből áldás – zsinagógát „kapott” a Tábori Rabbínatusban!

– Volt neki valami köze az objektumhoz?

– Annyi, mint Scheibernek az iskolához!

– És akkor miért nem egykori, több évtizedes szolgálati helyét nevezték el róla?

– Stílusosan: Isten tudja!

– Miért nevezi rabbi úr ezeket nem jó jelnek?

– Mert azt jelzik, hogy ha valaki elévülhetetlen érdemeket szerzett életében egy tudományos vagy vallási intézmény élén – ne számítson az utókor hálájára!

– Akkor az Új Élet Imaidők rovatában ezért nem szerepelnek a zsinagógák nevei?

– Éppen ezért! A címek tudniillik nem változnak!

Kardos Péter

...és ideje van a nevelésnek

Ebben az a vicc, hogy nem is vicc... Telefonhívás a 21. században

– Halló! Sarki Pizza?

– Nem, uram, ez a Google Pizza!

– Óh, bocsánat, akkor rossz számot hívtam.

– Nem, uram, jó számot hívtott! Csak a Google megvásárolta az üzletet.

– Oké. Akkor szeretnék rendelni.

– Rendben, uram. A szokásosat?

– Hogyhogy a szokásosat? Ön ismer engem?

– Az adatbázisunk szerint a legutóbbi 12 alkalommal ön vastag tésztájú pizzát rendelt sajttal, kolbásszal és szalonnával.

– Igen, pontosan. Most is azt szeretnék.

– Uram, javasolhatnék most valami mást? Egy finom salátát? Jégsalátát sárgaréppával, rukolával és paradicsommal?

– Micsoda? Utálom a zöldségeket!

– Elnézést, uram, de hadd hívjam fel a figyelmét, hogy túl magas a koleszterinszintje!

– Micsoda? Ezt meg honnan veszi?

– A telefonszáma alapján be tudtuk azonosítani, és így hozzá tudunk férni az ön orvosi laboratóriumi eredményeihez az utóbbi 7 évből.

– Oké, de akkor sem akarom a zöldségeket. Egyébként pedig ne féltsenek, mert szedek gyógyszer-t a koleszterinszintemre!

– Bocsánat, uram, de nem rendszeresen szedi azt a gyógyszert! A kereskedelmi adatbázisunk szerint az utóbbi 4 hónapban mindössze egyszer vásárolt egy 30 tablettás csomagot az ön utcája végén található gyógyszerhárból.

– Ugyan már, ez semmit sem bizonyít. Egy másik gyógyszerházból vásároltam a többi.

– Ne haragudjon, uram, de ez sem lehet, hiszen nem látjuk ezt a kiadást az ön bankkártya-adatbázisán.

– Készpénzzel vásároltam, nem bankkártyával.

– No de a banki elszámolásán sem látszik, hogy ennyi készpénzt felvett volna!

– Vannak más készpénzes forrásaim is!

– Na de uram! Az adóbevallásában ez nem szerepel. Reméljük, hogy nem tagadtott le valami bevételi forrást az adóhatóság előtt!

– HAGYJON ENDEM BÉKÉN, MENJEN A FE-NÉBE!

– Sajnálom, uram, de remélem, megérti, hogy ezeket az információkat mi kizárólag az ön érdekében gyűjtjük és használjuk!

– ELÉG! Elegem van a Google-ból, Facebookból, Twitterből, WhatsAppból és a többiből. Ki akarok szállni! Elmegyek egy lakatlan szigetre, ahol nincs internet, kábeltévé és senki, aki folyamatosan figyelne és kémkedne utánam!